

vergadering **C110**
zittingsjaar 2021-2022

Woordelijk Verslag

Commissievergadering

Commissie voor Binnenlands Bestuur, Gelijke Kansen en
Inburgering

van 11 januari 2022

(Wegens de coronamaatregelen werd deze vergadering via videoconferentie georganiseerd.)

**Vlaams
Parlement**

INHOUD

VRAAG OM UITLEG van Sam Van Rooy aan Bart Somers, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen, over de evaluatie van de Vlaamse antidiscriminatiewetgeving in het kader van de vrijheid van meningsuiting en de rechtsgelijkheid naar aanleiding van enkele recente gerechtelijke uitspraken – 1175 (2021-2022)	5
VRAAG OM UITLEG van Chris Janssens aan Bart Somers, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen, over het falen van de vernieuwingsoperatie van de Moslimexecutieve – 1042 (2021-2022)	
VRAAG OM UITLEG van Nadia Sminate aan Bart Somers, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen, over de interministeriële dialoog inzake de Moslimexecutieve – 1081 (2021-2022)	12
VRAAG OM UITLEG van Hannelore Goeman aan Bart Somers, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen, over de kritiek van een aantal middenveldorganisaties op het nieuwe mensenrechteninstituut van Vlaanderen – 1105 (2021-2022)	
VRAAG OM UITLEG van Nadia Sminate aan Bart Somers, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen, over de oprichting van een Vlaams mensenrechteninstituut – 1112 (2021-2022)	21
VRAAG OM UITLEG van Paul Van Miert aan Bart Somers, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen, over de handhaving van de verboden op vuurwerk en de verkoop ervan – 1152 (2021-2022)	34
VRAAG OM UITLEG van Nadia Sminate aan Bart Somers, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen, over de ondersteuning voor het PolarProf-project van het Hannah Arendt Instituut – 1165 (2021-2022)	37
VRAAG OM UITLEG van Paul Van Miert aan Bart Somers, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen, over het hernieuwde kader voor structurele financiering van organisaties binnen het gelijkekansenbeleid – 1172 (2021-2022)	42
VRAAG OM UITLEG van Annabel Tavernier aan Bart Somers, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen, over het vierde uitstel van de verplichte inburgering in het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest – 1040 (2021-2022)	44

VRAAG OM UITLEG van Kris Van Dijck aan Bart Somers, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen, over het gebruik van eigen middelen van kerkfabrieken voor de renovatie van kerkgebouwen

- 1166 (2021-2022)

49

VRAAG OM UITLEG van Sam Van Rooy aan Bart Somers, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen, over de evaluatie van de Vlaamse antidiscriminatiewetgeving in het kader van de vrijheid van meningsuiting en de rechtsgelijkheid naar aanleiding van enkele recente gerechtelijke uitspraken – 1175 (2021-2022)

Voorzitter: de heer Kris Van Dijck

De voorzitter: De heer Van Rooy heeft het woord.

Sam Van Rooy (Vlaams Belang): Ik zal beginnen bij het begin, namelijk dat ik enkele van de uitspraken van de heer Hoeyberghs over vrouwen sterk afkeur en ook ranzig vind. Ik zie vrouwen veel te graag – dat weten de mensen die mij kennen – om het daarmee eens te zijn en om die uitspraken op welke manier dan ook te vergoelijken.

Dit gezegd zijnde, Jeff Hoeyberghs is daarvoor veroordeeld wegens seksisme en aanzetten tot haat en discriminatie. Dat was niet min: tien maanden cel, de helft met uitstel, een boete van 8000 euro, enkele schadevergoedingen en hij is zelfs voor vijf jaar ontzet uit zijn burgerrechten. Hij heeft daarvoor niet de misdaad gepleegd van bijvoorbeeld het overvallen van een oud vrouwtje, vandalisme, politieagenten aanvallen, vuurwerkbommen gebruiken als wapen, brandstichten, de brandweer in een hinderlaag lokken, zwembadderreuren plegen, of groepsverkrachtingen. Niets van dat alles heeft Hoeyberghs gedaan om zo zwaar gestraft te worden. Mocht hij wel een groepsverkrachting hebben gepleegd, dan was hij er in dit land, dat weten we, van af gekomen met het schrijven van een opstelletje.

Een redacteur van de grootste krant van Vlaanderen schreef dat Jeff Hoeyberghs “verwerpelijke dingen” zei. “Maar gevaarlijk is hij niet. Gevaarlijker lijkt mij de tendens om het vrije woord, hoe lomp het ook geuit wordt, steeds harder te beugelen en strenger te bestraffen.” Het debat woedt dan ook over de vraag of de huidige wetgevingen die discriminatie en seksisme strafbaar stellen, niet dienen te worden aangepast, omdat ze inderdaad de vrije meningsuiting al te zeer inperken.

Strafpleiter Joris Van Cauter tweette: “Inmiddels heb ik het vonnis van Jeff Hoeyberghs kunnen lezen. Rechter ontzet Jeff Hoeyberghs ook uit de rechten artikel 31 van de strafwet, wat betekent dat hij niet meer kan worden verkozen en geen openbaar ambt mag uitoefenen. Zeer straf.” De strafpleiter zei ook: “Gevaarlijke wetten zorgen voor kwalijke vonnissen.”

Ook professor discriminatierecht Jogchum Vrieling, gespecialiseerd in haatspraak en vrije meningsuiting, reageerde zeer kritisch en pleitte er zelfs voor om de seksismewet af te schaffen, omdat de erin opgenomen strafbepalingen zo ruim geformuleerd zijn dat “alles erin kan worden ondergebracht, door eender wie daar zin in heeft”. “Het is altijd een stok om de hond te slaan”, zei professor discriminatierecht Jogchum Vrieling.

Ook de Vlaamse antidiscriminatiewetgeving bestraft eerder dan de daad van discriminatie het aanzetten tot discriminatie. Artikel 31 van het decreet houdende een kader voor het Vlaamse gelijkekansen- en gelijkebehandelingsbeleid bestraft dit “met een gevangenisstraf van een maand tot een jaar en met geldboete van vijftig euro tot duizend euro”.

In 2008 al waarschuwde mijn partij voor deze verregaande vorm van het beperken van de vrije meningsuiting. Zo stelden wij dat het ontwerp van antidiscriminatie-decreet gevaarlijk is voor de democratie, want de toepassing ervan zal leiden tot

een inkrimping van de fundamentele rechten en vrijheden, zoals deze zijn vastgelegd in de Grondwet en de mensenrechtenverdragen: de vrijheid van geweten, van meningsuiting, enzovoort.

Bijkomend probleem is de rechtsongelijkheid die door het Vlaamse Antidiscriminatiedecreet wordt gecreëerd. Zo werd het proces tegen Bart De Pauw grotendeels gefinancierd met Vlaams belastinggeld. Advocaten van de vermeende slachtoffers van De Pauw – en ook de slachtoffers moet ik zeggen – werden immers betaald door het met publieke gelden gefinancierde Instituut voor Gelijkheid van Mannen en Vrouwen dat al minstens 130.000 euro zou hebben betaald aan erelonen voor een van de duurste advocaten van het land. De adjunct-directeur van het Instituut voor Gelijkheid van Mannen en Vrouwen gaf dat in een recent interview ook gewoon toe: "Die oneerlijkheid zit helaas ingebakken in het systeem."

Dezelfde oneerlijkheid krijgt ook een rechtsbasis in het Vlaamse Antidiscriminatiedecreet. Maar liefst twee artikels – 40 en 41 – van het decreet zorgen ervoor dat vermeende slachtoffers van discriminatie of aanzetten tot discriminatie zich bij een juridische procedure potentieel ondersteund kunnen zien door een hele reeks al dan niet met publieke gelden gefinancierde activistische instanties of organisaties. De verdachte die zich geconfronteerd ziet met een hele waslijst van mogelijke sancties en bovendien door het decreet nog eens geconfronteerd wordt met een omgekeerde bewijslast, dient – in tegenstelling tot het slachtoffer – te procederen op eigen kosten. Dat is toch een ontzettend laakbare vorm van rechtsongelijkheid?

Minister, welke lessen trekt u uit de veroordeling van Jeff Hoeyberghs voor wat betreft de Vlaamse antidiscriminatiewetgeving en de toepassing ervan? Erkent u dat ook deze wetgeving door haar vage strafbepalingen al te zeer ruimte geeft aan rechters om op basis van hun persoonlijke (politieke) inzichten mensen te veroordelen voor bepaalde uitspraken? Deelt u de mening van een lange reeks opiniemakers, politici en juristen dat de vrijheid van meningsuiting uitgehold wordt door de toepassing van bepalingen zoals die ook opgenomen zijn in de Vlaamse discriminatiewetgeving? Welke initiatieven zult u desgevallend nemen om onze fundamentele vrijheden in dit verband te beschermen? Acht u geen herziening of afschaffing van de in deze wetgeving opgenomen strafmaten nodig?

Hoe beoordeelt u de vaststelling dat wetgevingen – zoals ook het Vlaamse Antidiscriminatiedecreet – die allerlei activistische instanties en organisaties de machtiging geven in rechte op te treden in geschillen rond discriminatie, een rechtsongelijkheid in het leven roepen waarbij vermeende slachtoffers zich ondersteund weten door een hele met overheidsgeld gefinancierde 'industrie', waartegen vermeende daders of daders op eigen kosten moeten opboksen?

Welke organen werden door u al aangewezen om aldus in rechte op te treden? Welke instellingen van openbaar nut en verenigingen treden er in dit verband ook nog op in procedures op basis van deze wetgeving? Welke initiatieven zult u desgevallend nemen om de rechtsgelijkheid in het kader van de toepassing van de antidiscriminatiewetgeving te herstellen?

De voorzitter: Minister Somers heeft het woord.

Minister Bart Somers: In de eerste plaats wil ik u allen op mijn beurt een gelukkig en voorspoedig en – zeker in deze tijden – vooral een gezond 2022 toewensen.

Collega Van Rooy, ik wil twee zaken onderstrepen. De uitspraken van Jeff Hoeyberghs keur ik ten stelligste af en vind ik moreel totaal verwerpelijk. Eén op vijf vrouwen krijgt te maken met seksistische of seksuele intimidatie. Elk jaar worden in België bijna 80.000 meisjes en vrouwen slachtoffer van geweld. De uitspraken van de heer Hoeyberghs zijn vanuit dat perspectief moreel meer dan verwerpelijk. Hij is een persoon met autoriteit, hij is chirurg. Hij heeft een publiek forum

en ik vrees dat hij daardoor nogal wat idioten legitimeert in hun opvattingen en gedrag.

Dat is ook de kern van de uitspraak van de strafrechter waar ik mij voor de rest zeer terughoudend in opstel. We leven in een regime van scheiding der machten. Het is niet aan mij als minister om uitvoerig rechterlijke uitspraken te commentariëren en daarover appreciaties uit te spreken of niet. Ik heb het vonnis gelezen en daarin legt de rechter de link met 'aanzetten tot geweld' en 'tegen concrete personen'. Als die kwalificaties juist zijn, zijn dat natuurlijk constructieve onderdelen van een misdrijf.

Een tweede reden waarom ik terughoudend moet zijn, is omdat het een lopende rechtszaak is. Want er staat hoger beroep open tegen dit vonnis, en ik heb uit de media vernomen dat de betrokkenen ook van deze mogelijkheid gebruik zullen maken.

De zaak heeft inderdaad betrekking op de grenzen van de vrijheid van meningsuiting. In een vrije liberale democratie – liberaal bedoel ik hier niet in de partijpolitieke maar in de filosofische betekenis – is er een groot arsenaal aan vrijheden, en is de vrijheid van meningsuiting heel belangrijk. Alleen is er bij die vrijheid van meningsuiting geen sprake van een meningsuiting wanneer men oproept tot geweld of haat predikt. Het strafrecht is daarover duidelijk. Grondrechten botsen met elkaar. Voor mij is het kantelpunt tussen een legitieme vrijheid van meningsuiting het punt waar men overgaat in het zaaien van haat en het aanzetten tot geweld. En dat is wat de rechter hier ook heeft geoordeeld.

U stelt de vraag of het aanzetten tot haat, geweld en discriminatie al dan niet strafbaar moet zijn. Het Grondwettelijk Hof heeft geoordeeld dat het redelijk is om uitlatingen en geschriften die tot doel hebben discriminerende handelingen te legitimeren, strafrechtelijk te vervolgen. Er is volgens het huidige gelijkkansendecreet enkel sprake van een aanzettingsmisdrijf wanneer er aan drie voorwaarden zijn voldaan. Er is ten eerste een materieel element: het aansporen, opzetten of aanstoken tot haat of geweld jegens een persoon of groep. Ten tweede is er een moreel element met bijzonder opzet, namelijk een bijzondere wil. En ten derde is er de openbaarheid van deze feiten.

Dergelijk gedrag getuigt van een duidelijke kwade wil om onze samenleving te ontwrichten, en verdient een strenge veroordeling. Uitlatingen waarbij dit bijzondere opzet ontbreekt, behoren tot de vrijheid van meningsuiting. Maar opnieuw, het komt de rechterlijke macht toe om te beoordelen of een misdrijf heeft plaatsgevonden en welke straf daartegenover staat. Dit jaar zal ik naar aanleiding van de eerdere evaluatiestudie op het Gelijkkansendecreet een aantal voorstellen op tafel leggen die de rechtsbescherming van slachtoffers van discriminatie versterken.

U vraagt ten tweede ook wat de rol is van gelijkheidsorganen in het tegengaan van discriminatie. Vandaag zijn dat op Vlaams niveau Unia en de genderkamer van Vlaamse Ombudsdienst. Zoals ik eerder deze vergadering uitgebreid heb toegevoegd, zal het nieuwe Vlaamse Mensenrechteninstituut in de toekomst dienstdoen als gelijkheidsorgaan voor alle Vlaamse bevoegdheden. Het Vlaamse Mensenrechteninstituut krijgt een allesomvattend mandaat waarbij ze alle mensenrechten in hun onderlinge samenhang kan benaderen, ook waar er eventuele spanningsvelden ontstaan. Dit kan het maatschappelijk debat verder voeden over waar de grenzen liggen.

Aangezien het Vlaamse Mensenrechteninstituut voor de bescherming van het recht op gelijke behandeling, een aanvullend, alternatief parcours zal bieden naast de gerechtelijke weg, zal het Vlaamse Mensenrechteninstituut niet meer in rechte

kunnen optreden namens een slachtoffer. Dergelijke bevoegdheid is immers moeilijk combineerbaar met het oordeelsvermogen van de geschillenkamer. In dit geval zou een orgaan in eenzelfde feitelijke zaak als partij en rechter optreden, of zou minstens die perceptie ontstaan. De Europese Commissie raadt ook af om dergelijke bevoegdheden binnen één instelling te brengen.

Niettemin blijft rechtspraak, daar waar noch bemiddeling noch de beoogde oordeelsvelling binnen het Vlaamse Mensenrechteninstituut soelaas biedt, steeds het sluitstuk in de strijd tegen discriminatie. Andere instellingen van openbaar nut of verenigingen alsook de representatieve werkgevers- en werknemersorganisaties hebben op basis van het Gelijkekansendecreet, binnen bepaalde voorwaarden, de bevoegdheid om in rechte op te treden en zullen deze in de toekomst ook behouden. Hiermee voeren we onze internationale verplichtingen uit, wat ook een aspect van de democratische rechtsstaat is. Europa legt haar lidstaten op om de bevoegdheid aan verenigingen, organisaties en andere rechtspersonen te geven om namens of ten behoeve van een eiser een procedure aanhangig te maken. Dit mandaat wordt vandaag slechts door weinig organisaties opgenomen, en het is volgens mij dus ook niet juist dat we kunnen spreken over een vloedgolf of een door de overheid gefinancierde 'industrie', zoals u beweert.

De voorzitter: De heer Van Rooy heeft het woord.

Sam Van Rooy (Vlaams Belang): Minister, ik noteer dat u eigenlijk toch niet ingaat op de essentie, namelijk het aanzetten tot geweld. U zegt eerst dat het niet aan u is om daarop in te gaan, maar u doet dat dan vervolgens toch. Dat is natuurlijk een bekende tactiek. Over die passage, waarbij hij een jong meisje met naam en toenaam noemt, valt te discussiëren, absoluut.

Maar Jeff Hoeyberghs is ook veroordeeld wegens seksisme. Mag ik u er toch op wijzen dat men heel wat uitspraken kan vinden, ook van mensen uit uw partij? Gwendolyn Rutten zei bijvoorbeeld dat Tom Van Grieken een klein pietje heeft. En Kamervoorzitter Patrick Dewael zei tegen een vrouwelijk parlementslid: "Het is goed dat u af en toe op de knieën ligt, maar ik zou dat toch voor een andere gelegenheid voorbehouden." Ik heb daar geen massale veroordeling gezien, van het establishment dan, laat staan dat ik daar een gerechtelijk vonnis heb gelezen waarbij serieuze straffen zijn uitgesproken wegens seksisme. Er is dus op zijn minst, los van het aspect vrije meningsuiting, een dubbele moraal die heerst, en die mogelijk wordt gemaakt.

U zegt dat het strafrecht duidelijk is, maar dat is absoluut niet zo. Het strafrecht is zo vaag, dat zeggen ook juristen als Jogchum Vrielink en Joris Van Cauter, die ik heb geciteerd. Het is zo vaag dat rechters hun activisme kunnen botvieren, en dat is natuurlijk ook wat er gebeurt. Want als iemand als Jeff Hoeyberghs wordt veroordeeld wegens het aanzetten of oproepen tot geweld tegen vrouwen, dan moet er ook wel een rechter te vinden zijn – ik zal mij eens goed informeren over welke stappen ik eventueel moet ondernemen – die zich wil buigen over vers 4:34 van de Koran ... Daarin staat letterlijk "vermaant haar" en "slaat haar". Die Koran wordt gepropageerd, geciteerd in alle Koranscholen en moskeeën in ons land, en daar zie ik geen vonnissen tegen. Neen, sterker nog, ik zie subsidies die daarvoor worden uitgetrokken. En er is de fameuze vrijheid van religie die daar van toepassing is.

Tot slot gaat u ook niet in op die fameuze rechtsongelijkheid waar ik het over heb. Het is toch totaal oneerlijk, om de woorden van die adjunct-directeur zelf te gebruiken, dat de slachtoffers zich kunnen lardereren met belastinggeld, terwijl de daders of vermeende daders dat allemaal zelf moeten betalen. Dat is toch een fundamentele vorm van oneerlijkheid, van rechtsongelijkheid, waar u het toch niet mee eens kunt zijn, minister?

De voorzitter: Mevrouw De Vreese heeft het woord.

Maaïke De Vreese (N-VA): Ik denk dat we starten met een belangrijk debat, het debat over de vrije meningsuiting. Ook voor onze partij is dat enorm belangrijk. Het is alvast goed dat we het er allemaal over eens zijn dat de uitspraken van Hoeyberghs ranzig zijn.

Waar ligt de grens? Dat is de vraag, denk ik. Voor ons ligt de grens daar waar men de vrijheid van anderen schade berokkent, en/of oproept tot geweld. Maar die grens is natuurlijk niet altijd even gemakkelijk objectief te trekken. Het is een enorm debat geworden, en de ophef rond die veroordeling wordt natuurlijk ook mee gevoed door de discussie over de proportionaliteit. Het valt heel moeilijk te begrijpen dat de haatdragende uitspraken die er wel degelijk waren, zo streng worden gestraft, en dat terzelfdertijd groepsverkrachtingen en recente gevallen van huiselijk geweld, waarbij bijvoorbeeld een zwangere vrouw geslagen werd, eerder met de mantel der liefde worden bedekt, met een werkstraf of een opschorting van straf. Uiteraard is dat anekdotisch, maar het geeft toch wel aan dat de prioriteiten daar voor justitie verkeerd zitten, wat ons betreft.

Aansluitend stel ik toch ook vast dat heel wat academici zich vragen hebben gesteld bij het vonnis, dat vonnis in vraag stellen, en zich vragen stellen bij de bepalingen in de beherende wetgeving. Ik denk dat we het er allemaal over eens zijn dat dat debat zeker moet worden gevoerd. Het gaat dan voornamelijk over het debat over de seksismewet. En dat hoort natuurlijk thuis in de Kamer. Ook onze partij heeft daarover heel duidelijk standpunten ingenomen. Gisteren nog heeft onze voorzitter daar een essay over geschreven waarin hij ook zelf de discussie op scherp zet.

Minister, ik heb begrepen dat er ook een evaluatie van het Gelijkekansendecreet zit aan te komen deze legislatuur. Ik en mijn fractie hopen dat u daar echt wel werk van maakt, en dat u dan ook de recente gebeurtenissen meeneemt om na te gaan of de bepalingen daarin nog beantwoorden aan de tijdsgeest, en of ze wel degelijk efficiënt zijn in het bestrijden van discriminatie in Vlaanderen. Ik wil ik toch ook benadrukken dat we het kind niet met het badwater mogen weggooien. Discriminatie in alle vormen en aspecten is verwerpelijk, en dat moeten we wel degelijk bestrijden. Alleen moeten we daar telkens opnieuw de vraag stellen over de proportionaliteit, en over de manier waarop we dat het best doen in onze samenleving, zodat we ook niet het omgekeerde effect of een omgekeerde uitwerking krijgen.

Een mening bestrijden met een celstraf, een overtuiging sanctioneren met een geldboete, heeft, denk ik, nog nooit iemand doen afzien van die mening. Dat debat moeten we zeker telkens opnieuw aangaan.

De voorzitter: De heer Tommelein heeft het woord.

Bart Tommelein (Open Vld): Voorzitter, ik wens eveneens iedereen een voorspoedig nieuwjaar toe en een zeer goede gezondheid. Het zal nodig zijn.

Wat betreft de tussenkomst van de heer Van Rooy, is het debat tussen seksisme en vrije meningsuiting inderdaad de laatste dagen sterk aangewakkerd door het proces van Jeff Hoeyberghs. Wij kunnen als fractie zeer duidelijk zijn over dat standpunt. Het oproepen tot geweld, discriminatie en haat moet te allen tijde veroordeeld worden. Het recht op vrije meningsuiting is zeker een belangrijk recht, maar niet het enige recht. Er moet effectief een evenwicht worden gevonden tussen die vrije meningsuiting en de gelijkheid tussen mannen en vrouwen en het veroordelen van het aanzetten tot geweld, discriminatie en haat. Dat bepaalde uitspraken aanzetten tot geweld zoals wordt geargumenteed in het arrest moet voor ons zeker veroordeeld worden. Dit is niet louter een vrijheid van mening maar

het is aanzetten tot geweld. Er zijn uiteraard voorwaarden die vervuld en gemotiveerd moeten worden. Vrije meningsuiting wordt vaak ingeroepen als excuus voor eerstelijnsgebralen en om niet te lang te moeten nadenken voor iets wordt gezegd, terwijl deze uitspraken wel degelijk kunnen aanzetten tot discriminatie, haat of geweld.

Wat we hier zien, is duidelijk een verhaal van twee maten en twee gewichten van de collega van het Vlaams Belang en zijn fractie, want als iemand met een moslimachtergrond dit gezegd zou hebben of iets anders radicaals dan zou er zeker een andere reactie komen van collega Van Rooy.

De voorzitter: Minister Somers heeft het woord.

Minister Bart Somers: Collega's, bedankt voor uw bijdragen aan het debat. Voor alle duidelijkheid, voor de seksismewet moet ik psychologisch naar de overzijde van de straat verwijzen, naar de Kamer van Volksvertegenwoordigers. Het is een federale wetgeving en zij zijn bevoegd. Daar kan het debat in ons parlement niet over gaan.

Twee, ik volg de redenering rond de rechtsongelijkheid helemaal niet. Er is een heel verschillende relatie tussen partijen inzake strafrecht en burgerlijk recht. Bij burgerlijk recht zijn er twee partijen die hun private belangen tegen elkaar proberen af te wegen of proberen hun gelijk te halen bij de rechter. Bij strafzaken is het de overheid die vanuit het publieke belang ageert en waar men zich als burgerlijke partij bij kan aansluiten. Dat is een heel andere relatie. Dat is een situatie van potentiële dader en potentieel slachtoffer. Men kan die twee niet met elkaar vergelijken.

Verder is er het internationaal recht en zijn er de internationale verdragen die ons land heeft ondertekend. Die leggen op dat er organisaties moeten kunnen zijn die optreden ten behoeve van de slachtoffers. Dat is een internationale verplichting. Vind ik dat we die internationale verplichting niet moeten nakomen? Neen, ik vind dat niet. Ik vind dat we in een samenleving zijn en dat als we een verdrag ondertekenen, we de consequenties van die verdragen moeten nakomen en respecteren zoals elk ander Europees land dat doet. Daar is geen uitzondering op binnen de EU. Ik voel me nogal comfortabel in die club, er zijn andere clubs in de wereld waarin ik me minder comfortabel zou voelen.

Drie, de middenveldorganisaties die in Vlaanderen de bevoegdheid hebben om in rechte op te treden, hebben dat tot nu toe nog nooit gedaan. Nog nooit! Voor Unia en de Genderkamer loopt een procedure om de regels te veranderen. Ze zullen in de toekomst niet meer in rechte optreden omdat ze een andere rol moeten gaan spelen. Ze moeten de mensenrechten verdedigen en niet zozeer het individu dat ter zake – vermeend – geschaad is in zijn belangen op het vlak van discriminatie, gelijke kansen of man-vrouwissues, handicapissues en dergelijke.

Nogmaals, wat me een beetje verbaast, het gaat hier niet over de heer Hoeyberghs die een vrije mening uit, het gaat over de heer Hoeyberghs die concreet aanzet tot het gebruiken van geweld ten aanzien van een minderjarig meisje van 14 jaar oud. Hij zegt dat men haar moet opwachten met een aantal mannen, dat men haar handtas moet afpakken en in brand steken. Hij zegt dat meisjes van die leeftijd het best ontmaagd worden want als ze ouder zijn dan 20 jaar heeft het allemaal niet veel zin meer. Ik citeer vrij uit het vonnis. Dat is de link die de rechter heeft gelegd: aanzetten tot geweld ten aanzien van een concreet minderjarig meisje.

Het zou iedereen sieren die aan het debat over de vrije meningsuiting deelneemt, om te erkennen dat dat geen vrije meningsuiting meer is en dat zoiets vervolgd moet worden. Ik zou het ook graag horen, als mensen vinden dat het aanzetten

tot geweld tegenover concrete minderjarigen niet voor de strafrechter moet komen. Dat zou meer duidelijkheid creëren in het debat. Het zou veel beter zijn als men zegt 'we verstaan dat in het vonnis, maar we hebben nog andere bedenkingen, namelijk de bedenking of het aanzetten tot haat strafrechtelijk vervolgd kan worden of niet'.

Dat moet gewoon strafrechtelijk vervolgd worden! Opnieuw, we zijn gebonden door internationale verdragen om dat in onze interne rechtsorde in te brengen. We zijn ertoe gehouden om dat te doen. Bovendien heeft de geschiedenis ons geleerd – die regelgeving valt niet zomaar uit de lucht – dat die aanzet tot haat ook geweld provoceert. Dat willen we niet, daar stopt het recht op vrije meningsuiting.

Ten slotte, we gaan het Gelijkekansendecreet inderdaad evalueren. Dat is een belangrijke oefening. Mijn perspectief om dat te doen in een modern zichzelf respecterend Vlaanderen is: hoe kunnen we de rechtsbescherming van mensen versterken en niet verminderen? Dat is voor mij onze essentiële rol. We kunnen discussiëren over de beste manier, de beste weg, de beste methode om dat te doen, maar dat is wel het uitgangspunt van een humane samenleving. Als mensen onrecht wordt aangedaan, worden gediscrimineerd, om hun handicap, hun vrouw-zijn, hun holebi-zijn, hun andere culturele achtergrond, als ze worden geschonden in hun rechten, rechten die in het positief recht zijn opgenomen, hoe kunnen we hen dan beschermen? Hoe zorgen we dat die mensen hun vrijheid wordt gerespecteerd? Dat is een moeilijk debat, daar zullen we de komende weken en maanden ongetwijfeld verder over praten. De rechtsbescherming versterken zal mijn uitgangspunt zijn, en niet het afbouwen ervan. Dat zou haaks staan op het Vlaanderen dat ik voor ogen heb.

De voorzitter: De heer Van Rooy heeft het woord.

Sam Van Rooy (Vlaams Belang): Alles wordt altijd op één hoop gegooid, oproepen tot haat, seksisme en geweld. Over dat meisje – Liene, denk ik – zei Jeff Hoeyberghs wat hij allemaal zou doen met haar. Hoe erg ik dat ook vind, ik vind dat verwerpelijk en moreel zeer laakbaar, maar juridisch gezien is dat een fundamenteel verschil met een algemene oproep tot geweld tegen minderjarige meisjes of vrouwen. Jawel, minister, dat is wel zo.

In de Koran, vers 434, staat een algemene oproep aan alle moslims om vrouwen die niet gehoorzamen, te slaan. Dat is de religie die jullie niet alleen hebben geïmporteerd, maar ook gefaciliteerd en gesubsidieerd. Ik heb daar geen enkele les over te krijgen van jullie. De wijken waar meisjes en vrouwen zich onveilig voelen, zijn niet de wijken waar Jeff Hoeyberghsen wonen maar waar veel moslims wonen door het beleid van open grenzen dat jullie al decennia in de praktijk brengen. Voor ons blijft de enige grens voor de vrijheid van meningsuiting liggen bij het oproepen tot geweld.

De voorzitter: Minister Somers heeft het woord.

Minister Bart Somers: Ik zou nog één element willen aanhalen, en ik zal aanvarden dat de heer Van Rooy daarna nog reageert. Maar ik wil nog één ding zeggen. Een algemene oproep tot geweld is veel moeilijker strafrechtelijk te veroordelen dan een concrete oproep tot geweld. De reden waarom in dit geval geoordeeld werd dat de strafwet geschonden was, was omdat het om een concrete oproep tegen een concreet persoon ging. De heer Van Rooy zei het daarnet net andersom; strafrechtelijk is het niet juist wat hij toen zei. Dat is het enige wat ik wilde zeggen.

De voorzitter: De heer Van Rooy heeft het woord.

Sam Van Rooy (Vlaams Belang): Ik zit hier niet in dit parlement om de verschrikkelijk slechte strafwetten die partijen zoals de uwe hebben gemaakt, mijnheer Somers, te verdedigen. Ik zit hier om de strafwetten, waardoor groepsverkrachters ervan afkomen met een opstelletje, en iemand die seksistische en hatefulijke praat verkoopt in de cel belandt en een boete krijgt, die verschrikkelijke disproportionaliteit, en ook die vaagheid, te bekritisieren. Het zijn die strafwetten waardoor activistische rechters groepsverkrachters vrijlaten en iemand anders met een mening een gevangenisstraf te geven. Daar gaat het hier over.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Chris Janssens aan Bart Somers, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen, over het falen van de vernieuwingsoperatie van de Moslimexecutieve – 1042 (2021-2022)

VRAAG OM UITLEG van Nadia Sminate aan Bart Somers, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen, over de interministeriële dialoog inzake de Moslimexecutieve – 1081 (2021-2022)

Voorzitter: de heer Kris Van Dijck

De voorzitter: De heer Janssens heeft het woord.

Chris Janssens (Vlaams Belang): Minister, vorige maand verscheen er eens temeer een artikel in onze media over die fameuze Moslimexecutieve. In dat artikel werd een vernietigend beeld geschetst van de werking van dat zogenaamde representatieve orgaan van de moslims in dit land. Het artikel had de opmerkelijke titel 'Bij de Moslimexecutieve gaan spionnen door de deur naar buiten, maar komen ze langs het raam terug binnen'. Het procedé is dan, zoals steeds, dat de Executieve belooft dat ze schoon schip zal maken. Er werd eens temeer aan de gul subsidiërende overheid beloofd dat men nu alle banden met extremisme eindelijk eens zou verbreken, en dat buitenlandse inmenging van Turkije en Marokko zou stoppen, en dies meer.

Er werd een heuse vernieuwingscommissie in het leven geroepen, maar ook die commissie blijkt nu alweer gecontroleerd te worden door wat dan omschreven wordt als de waakhonden van de ambassades van Marokko en Turkije. Nog volgens datzelfde krantenartikel zou de werkelijke macht in die Executieve berusten bij de Coördinatieraad van Islamitische Instellingen van België, een raad waarvan de persberichten worden ondertekend door de directeur-generaal van Diyanet in België, en door een vertegenwoordiger van de vzw Rassemblement des Musulmans de Belgique, een volgens de Staatsveiligheid door de Marokkaanse overheid gecontroleerde vzw. Ook het extremistische Milli Görüs zou een stevige voet binnen hebben in de Executieve.

Het is toch wel erg cynisch, minister, dat die Moslimexecutieve een instrument is van buitenlandse regimes om de moslims in dit land te blijven controleren, en dat dat nog steeds als de officiële partner van de Federale en de Vlaamse Regering wordt beschouwd. Nota bene ook van een Vlaamse Regering die nochtans officieel te kennen geeft werk te willen maken van het tegengaan van de buitenlandse invloed in de moskeeën.

We hebben het debat ook deze legislatuur al vaker gevoerd. Eind vorig jaar, in oktober, zei u hierover dat u de komende weken verandering zou verwachten. De komende weken, dat sloeg toen op de maanden november en december. U zei ook

dat u een interfederale conferentie zou bijeenroepen waarbij de federale minister van Justitie en de deelstaatministers samenzitten, om te bekijken wat er nu met die Moslimexecutieve dient te gebeuren. Ik heb ook begrepen dat die vergadering heeft plaatsgevonden. U zult nog wel toelichten wat daar precies het concrete resultaat van is geworden, en wat er besproken en geconcludeerd werd door de bevoegde overheden.

Minister, die Moslimexecutieve is opgericht in 1999, en men heeft er sindsdien alleen maar miserie mee gehad. Ook al in 2004 beloofde de regering om schoon schip te maken binnen die Executieve, na de veelvuldige schandalen van extremisme en buitenlandse invloed. Maar sindsdien blijven er eigenlijk permanent onfrisse zaken in de pers opduiken, telkens gevolgd door hetzelfde procedé: beloftes van verandering, en regeringen die daarin meegaan. Maar uiteindelijk blijkt daar allemaal niets van in huis te komen, en blijft die Moslimexecutieve telkens in opspraak komen. Ik wil u vragen of u nu eindelijk wel eens werk wilt maken van de aanpak van het extremisme, en van de buitenlandse invloed in dat representatieve orgaan van de moslims in dit land, zeker nu blijkt dat uitgerekend die vernieuwingscommissie al meer geïmpacteerd blijkt te zijn door dezelfde kwalen van de voorbije jaren en decennia.

De voorzitter: Mevrouw Sminate heeft het woord.

Nadia Sminate (N-VA): Ik heb een vraag over hetzelfde thema, dus ik zal de inleiding van mijn collega niet helemaal herhalen. Want ik hoop dat we er ondertussen allemaal van overtuigd zijn dat de Moslimexecutieve geen geloofwaardige gesprekspartner meer is voor onze overheid. We hebben de Panoreportage gehad die toch wel heel duidelijk heeft gemaakt dat daar toch een aantal zaken gebeuren die het daglicht niet mogen zien.

Er zou ondertussen een interministeriële conferentie over de kwestie hebben plaatsgevonden. Maar als ik mij niet vergis is het meer een informeel overleg geweest, minister, en geen officiële vergadering? Maar dit terzijde. Ik heb begrepen dat u uw wens om een Nederlandstalige kamer op te richten binnen de Moslimexecutieve daar op tafel hebt gelegd. U hebt dat ook al eerder bekendgemaakt, natuurlijk. Maar ik blijf het een beetje moeilijk hebben met het feit dat zo'n structuur vandaag eigenlijk al bestaat binnen die organisatie. Dus de meerwaarde van een dergelijke nieuwe Nederlandstalige kamer zou toch wel in vraag gesteld kunnen worden.

Aansluitend blijf ik natuurlijk met de heel simpele vaststelling zitten dat er de afgelopen maanden eigenlijk op geen enkele manier enige bereidwilligheid is gebleken vanuit de Moslimexecutieve zelf om tot een oplossing te komen. Voor mij is de definitieve breuk er eigenlijk gekomen door een aankondiging die zij zelf gedaan hebben, namelijk de wens om af te zien van enige overheidsondersteuning. Dat is voor mij echt tekenend voor de manier waarop deze organisatie eigenlijk niet in dialoog wenst te treden met de overheid.

Welke concrete afspraken werden er op die vergadering gemaakt inzake de verdere opvolging van dit dossier? Welke verdere stappen zullen in dit dossier ondernomen worden? Werden er ook al aanvullende vergaderingen ingepland in de toekomst? Wat is de finaliteit geweest van het overleg dat heeft plaatsgevonden?

Hoe evalueert u de respons vanuit de Moslimexecutieve zelf tegenover het idee dat u gelanceerd hebt, namelijk van die twee taalkamers?

Welke signalen hebt u vandaag nog om nog langer te geloven in een toekomst van de Moslimexecutieve als representatief orgaan voor de islamitische eredienst in dit land?

Hoe evalueert u ten slotte de houding van de Moslimexecutieve met betrekking tot het nieuwe Eredienstendecreet?

De voorzitter: Minister Somers heeft het woord.

Minister Bart Somers: Collega's, ik schets eerst de problemen rond het Executief van de Moslims van België (EMB). Sedert december 2020 zijn er verschillende verontrustende elementen geweest over de werking van het EMB.

Er zijn bestuurders bij de Moslimexecutieve die door de Staatsveiligheid beschouwd worden als agenten van buitenlandse overheden. Zo heeft de vicevoorzitter vorig jaar naar aanleiding van een rapport van de Staatsveiligheid ontslag moeten nemen. Er is een gebrek aan transparantie rond de werking en de financiële huishouding van het EMB en de daarmee verbonden vzw's.

Het mandaat van de huidige Moslimexecutieve is verlopen sinds maart 2020, en er werden nog geen nieuwe verkiezingen georganiseerd voor de benoeming van de nieuwe bestuursleden. De Moslimexecutieve is formeel in lopende zaken maar blijft juridisch gezien wel nog het erkende representatieve orgaan voor de islamitische eredienst.

Er is sprake van buitenlandse inmenging vanuit de Marokkaanse en Turkse overheid in de werking van de Moslimexecutieve via een interne constructie genaamd de Coördinatieraad van de Islamitische Instellingen van België (CIB). In het CIB zwaaien drie organisaties de plak: Diyanet, afhankelijk van de Turkse overheid, Milli Görüs, een transnationale religieuze Turkse beweging, en de vzw Rassemblement des Musulmans de Belgique, aangestuurd en gefinancierd door de Marokkaanse overheid. De invloed van het CIB gaat zo ver dat de publieke mededelingen van het EMB mee worden ondertekend door het CIB. Er zijn interne juridische geschillen tussen bestuursleden die met elkaar overhoopliggen over de werking van de Moslimexecutieve.

Verder is de imamopleiding van de vzw Afor, een samenwerking tussen de Moslimexecutieve en de KU Leuven, een slag in het water geweest. Nochtans was dit initiatief een van de aanbevelingen van de parlementaire onderzoekscommissie inzake de terroristische aanslagen van 22 maart 2016.

Alhoewel de erkenning van de Moslimexecutieve als representatief orgaan een federale bevoegdheid is, zijn het vooral de gewesten en gemeenschappen die vanuit hun bevoegdheden, zoals de erkenning van lokale geloofsgemeenschappen, de aanstelling van godsdienstleerkrachten enzovoort, op duurzame wijze moeten kunnen samenwerken met dit orgaan. Een disfunctionele werking van de Moslimexecutieve heeft dan ook een directe weerslag op de regionale bevoegdheden rond erediensten.

Door deze gedeelde bevoegdheden heb ik als bevoegd Vlaams minister van erediensten de federale minister van Justitie verzocht een interministeriële conferentie (IMC) bijeen te roepen tussen de federale en de regionaal bevoegde ministers van erediensten om volgende zaken te bespreken: de huidige problematieken binnen de Moslimexecutieve; de impact van het slecht functioneren van de Moslimexecutieve op de regionale bevoegdheden; samen bekijken welke rol de deelstaten vanuit hun bevoegdheden kunnen spelen in samenwerking met de federale overheid die bevoegd is voor de erkenning van representatieve organen.

De IMC heeft plaatsgevonden op dinsdag 14 december 2021; volgende ministers en hun kabinetten waren aanwezig: minister Van Quickenborne, minister Vervoort, minister Collignon en ikzelf voor het Vlaamse Gewest. Op dit overleg waren ook vertegenwoordigers van de Staatsveiligheid aanwezig. Het interministerieel over-

leg is in een constructieve sfeer verlopen waarbij alle ministers de huidige problemen binnen de EMB erkenden en dat in dit dossier interfederaal samengewerkt moet worden binnen een gezamenlijke aanpak en strategie.

Concreet werden volgende afspraken gemaakt. Het Samenwerkingsakkoord van 2 juli 2008 rond erediensten tussen de federale overheid en de gewesten wordt geactualiseerd zodat het beter aansluit bij de actuele noden van de deelstaten op onder andere het vlak van samenwerking inzake veiligheid en de inmiddels gewijzigde regionale regelgevingen inzake de erkenning van lokale geloofsgemeenschappen.

Er komt een nieuwe federale regeling rond de veiligheidsadviezen van de Staatsveiligheid met betrekking tot lokale geloofsgemeenschappen. De huidige procedures vervat in de federale omzendbrief van 2017 zijn te log en nemen veel tijd in beslag. Zo krijgen de veiligheidsdiensten vier maanden de tijd om een veiligheidsadvies aan te leveren. Dat is niet werkbaar aangezien zulke adviezen voor de deelstaten steeds een spoedeisend karakter hebben. De federale minister van Justitie zal de regionale ministers van erediensten betrekken bij de uitwerking van een nieuwe regeling.

Ook werd afgesproken dat bij een veiligheidsadvies van de Staatsveiligheid over een lokale geloofsgemeenschap eveneens de betrokken burgemeester wordt geïnformeerd over de inhoud van het veiligheidsadvies over een lokale geloofsgemeenschap in zijn gemeente. Momenteel is in de huidige federale regelgeving geen mogelijkheid voorzien om de burgemeester te informeren, terwijl de burgemeester nochtans verantwoordelijk is voor de openbare veiligheid en orde binnen zijn gemeente. Dat is een vraag die ik expliciet heb opgeworpen en ik werd daarin gevolgd door mijn collega's.

Het KB van 15 februari 2016 dat de Moslimexecutieve erkent, wordt aangepast in die zin dat er binnen de Moslimexecutieve twee autonome taalkamers bestaan. Meer bepaald een Nederlandstalige en een Franstalige kamer, elk met een voorzitter en met volheid van bevoegdheid over respectievelijk Nederlandstalige of Franstalige dossiers. De aanpassing van het KB zal gebeuren in overleg met de regionale ministers.

De federale en regionale overheden bekijken om samen te werken voor het faciliteren van een regionale of interregionale imamopleiding. Alle ministers zijn het erover eens dat de Afor-imamopleiding van het EMB mislukt is. De federale minister van Justitie heeft inmiddels de subsidies hiervoor stopgezet.

Er is tussen de ministers verder overeengekomen dat voor de uitwerking van de afspraken hun kabinetten regelmatig zullen samenkomen. Op 22 januari 2022 is er een eerste overleg om een stappenplan en een tijds kader vast te leggen voor de uitwerking van de gemaakte afspraken. Sowieso zal dit formeel verlopen via het traject van een IMC aangezien het Samenwerkingsakkoord van 2008 zal worden aangepast. Dit betekent dat er een nieuw samenwerkingsakkoord wordt gesloten tussen de Federale Regering en de verschillende gewestregeringen. Achteraf moet het ook bekrachtigd worden door de verschillende parlementen.

Op langere termijn ben ik voorstander van een volledige regionalisering van de representatieve organen. Hiervoor is een staats hervorming nodig om die bevoegdheid te regionaliseren. Ik heb dit standpunt al meermaals laten blijken, zowel in deze commissie, als in mijn gesprekken met mijn federale collega Van Quickenborne. Ik heb dit ook herhaald op het interministerieel overleg. Ik heb wel de indruk dat de geesten zowel aan Vlaamse als Franstalige kant aan het rijpen zijn om deze bevoegdheid bij een volgende staats hervorming te regionaliseren aangezien de meeste bevoegdheden waarbinnen een representatief orgaan een rol speelt reeds geregionaliseerd zijn. De afspraken binnen de IMC kunnen de eerste

effectieve stap vormen naar een regionalisering van representatieve organen waarbij de deelstaten ze zelf kunnen aanwijzen.

Het huidige erkennings-KB van 15 februari 2016 voorziet, zoals u aangeeft, mevrouw Sminate, inderdaad in een taalkamerstelsel binnen de Moslimexecutieve. Maar alhoewel dit KB spreekt van een Nederlandstalige en een Franstalige kamer binnen het EMB die elk bevoegd zijn voor respectievelijk Nederlandstalige en Frans-talige dossiers hebben deze twee kamers geen eigen autonomie, aangezien volgens hetzelfde KB de kamers enkel kunnen werken onder het gezag en de coördinatie van de voorzitter van het EMB. Daarenboven stelt het KB dat de Moslimexecutieve – dus de voorzitter – de behandeling van dossiers kan en dus niet moet delegeren aan de taalkamers.

Waar ik voor pleit is van een andere orde, namelijk dat de Moslimexecutieve wordt opgedeeld in twee taalkamers met elk een eigen voorzitter en beschikken over een volheid van bevoegdheid naar gelang de taal van een dossier. Dat is helemaal iets anders dan de huidige regeling in het KB van 2016 waarbij die taalkamers eerder facultatief van aard zijn en het zwaartepunt ligt bij de enige voorzitter van de Moslimexecutieve. De collega-ministers stonden open voor dit voorstel en de federale minister van Justitie zal in overleg met ons een ontwerp van KB opmaken. U moet weten dat bepaalde organisaties binnen de Moslimexecutieve geen voorstander zijn van mijn voorstel aangezien hun macht binnen dit orgaan geconsolideerd wordt door het huidige KB van 2016. Door met twee autonome taalkamers te werken zal het zwaartepunt niet meer bij de federale werking van de Moslimexecutieve liggen maar verschuiven naar de taalkamers waardoor het federaal overwicht van bepaalde organisaties zou kunnen verschuiven, verminderen of gebroken worden.

Juist wegens mijn bezorgdheden over de huidige werking van het EMB heb ik om een interfederale aanpak verzocht. Momenteel is het zo dat de Moslimexecutieve niet veel tastbare resultaten heeft voorgelegd om zich te hervormen.

Er is weliswaar al twaalf maanden een vernieuwingscommissie, maar die bestaat voornamelijk uit oudgedienden van het EMB en het wordt geleid door het CIB, dat aangestuurd wordt door buitenlandse mogendheden. Het is dus niet geloofwaardig.

Het is juridisch, vanwege onder andere de scheiding tussen kerk en staat, niet evident voor een minister van Justitie om zomaar een bestaande erkenning van een representatief orgaan in te trekken en een nieuwe aan te wijzen. De minister van Justitie kan wel, zonder dat hij de erkenning moet intrekken, via zijn KB van 2016 een nieuwe structuur opleggen met taalkamers die meer aansluiten bij de huidige bevoegdheidsverdeling.

Het is de federale minister van Justitie menens aangezien hij daags na het interministerieel overleg beslist heeft om de subsidies voor 2022 van de Moslimexecutieve niet vrij te geven en eerst een doorlichting van de financiële werking door zijn administratie en een veiligheidsscreening door de Staatsveiligheid af te wachten. Het vertrouwelijk rapport van de Staatsveiligheid wordt deze maand bezorgd aan de federale minister van Justitie en de regionaal bevoegde ministers van erediensdiensten.

U vraagt hoe ik de houding evalueer van de Moslimexecutieve. Het Erkenningsdecreet werd meermaals besproken ten aanzien van het nieuwe Eredienstendecreet. Het Erkenningsdecreet werd meermaals besproken in vergaderingen van de Vlaamse Interlevensbeschouwelijke Dialoog (VILD). VILD gaf officieel advies op 8 januari 2021 over het voorontwerp van Erkenningsdecreet. Dat advies bevatte de opmerkingen en bedenkingen van alle erkende erediensdiensten. Ik heb in de teksten van het Erkenningsdecreet in de mate van het mogelijke rekening gehouden met de geformuleerde opmerkingen.

Tijdens de hoorzitting in het Vlaams Parlement op 6 juli 2021 over het ontwerp kregen alle erediensten opnieuw de kans om hun houding ten aanzien van dit ontwerp-Erkeningsdecreet te verwoorden. Voor de Moslimexecutieve was dat voornamelijk het verbod op buitenlandse financiering en op buitenlandse inmenging bij de aanstelling van de bedienaars van de erediensten waarover men zich wilde uitspreken.

Ik ben wel op de hoogte gesteld dat de Moslimexecutieve haar lokale geloofsge-meenschappen geïnformeerd heeft over het nieuwe Erkeningsdecreet en de te volgen procedure.

U vraagt ten slotte of ik kan meedelen hoe ik nu eindelijk wel werk wil maken van de aanpak van het extremisme en zo verder. De zaken die in het artikel van Het Laatste Nieuws van 10 december 2021 staan over de Moslimexecutieve, en die u aanhaalt in uw vraag, zijn juist de redenen waarom ik heb aangedrongen op een interministeriële conferentie, en waarom die ook is samengekomen: de ongewenste buitenlandse inmenging via het CIB, de te grote machtsconcentratie bij vijf leden, juridische geschillen tussen de leden. Die redenen zijn dus niet nieuw.

Het gegeven dat die vernieuwingscommissie sterk wordt beïnvloed door buitenlandse mogendheden is inmiddels ook bekend. De federale minister van Justitie heeft hiervoor de Moslimexecutieve reeds tweemaal schriftelijk in gebreke gesteld. De minister van Justitie heeft tijdens het interministerieel overleg uitgebreid toelichting gegeven over zijn schriftelijke ingebrekestellingen aan de Moslimexecutieve. Het feit dat de vernieuwing wordt gecoördineerd door het CIB is voor de federale minister van Justitie onaanvaardbaar en is een aanwijzing dat de Moslim-executieve vooral de huidige situatie verder wenst te bestendigen.

Voor wat betreft de aanpak van buitenlandse invloeden binnen het representatief orgaan zal dit, zoals ik hierboven heb toegelicht, gebeuren via interfederale samenwerking zoals een nieuwe regelgeving rond de veiligheidsadviezen en een geactualiseerd samenwerkingsakkoord. Momenteel loopt in opdracht van de minister van Justitie een uitgebreide veiligheidsscreening door de Staatsveiligheid van de leden van zowel de Moslimexecutieve, haar verbonden entiteiten en de vernieuwingscommissie. Deze maand wordt het rapport van de Staatsveiligheid verwacht en dit zal ook zeker meegenomen worden in de interfederale aanpak van de Moslimexecutieve.

De voorzitter: De heer Janssens heeft het woord.

Chris Janssens (Vlaams Belang): Minister, ik stel vast dat er vooralsnog toch een zeer magere reactie is vanuit de verschillende bevoegde ministers die dan zijn samengekomen in die interministeriële conferentie. Jullie stellen een aantal administratieve aanpassingen voor, een aantal nieuwe regeltjes. Maar die lijken geen enkele afbreuk te doen aan het extremisme binnen die organisatie of aan de buitenlandse invloed.

En of er nu een Nederlandstalige of Franstalige kamer is, à la limite, dat doet er voor mij niet toe. Het probleem is niet dat die moslims Nederlands of Frans spreken, dat is voor mij geen enkel probleem. Het probleem is dat hun loyaliteit ligt bij buitenlandse islamitische regimes in de plaats van in ons land, in Vlaanderen, in België. En ik denk dat daar het probleem ligt waar jullie, alle ministers die in dit land bevoegd zijn, aan voorbijgaan. Want het kan toch echt niet meer zijn dat een dergelijke instelling een gesprekspartner van de overheid is, met een voorzitter gelinkt aan extremisme, en een gewezen ondervoorzitter die een Marokkaanse spion bleek te zijn?

Als dit orgaan, als deze Moslimexecutieve het representatief orgaan is van de moslims in Vlaanderen, in België, dan erkent u eigenlijk als minister van Integratie,

dan erkent de Vlaamse en de federale overheid dat de moslims in dit land extremisten zijn, banden hebben met en gesponsord worden door obscure regimes, en dat ze eigenlijk geen enkele affiniteit hebben met en zich zelfs afzetten tegen hun gastland. Bovendien gaat het dan nog eens om een vereniging die in opspraak komt wegens financiële malversaties, waarbij drie leden van de Moslimexecutieve zelf een proces hebben opgestart bij de ondernemingsrechtbank wegens wanbeleid en dergelijke meer. En dan komt men niet verder dan wat administratieve aanpassingen, wat nieuwe regeltjes. Terwijl ik bij een dergelijke instelling, die absoluut geen vertegenwoordigend orgaan van de moslims in dit land kan zijn, toch zou verwachten dat men daar eigenlijk alleen maar afstand van kan nemen, de erkenning intrekt, de subsidiëring stopzet, en die hele organisatie opdoekt.

De voorzitter: Mevrouw Sminate heeft het woord.

Nadia Sminate (N-VA): Minister, ik zal beginnen met het positieve. Ik apprecieer uw inspanningen. Het feit dat die vier bevoegde ministers zijn samengekomen, toont volgens mij dat er op zijn minst een wil is om tot een oplossing te komen. Maar u zult het toch met mij eens zijn als ik zeg dat het allemaal wel heel erg traag gaat.

U zegt dat het niet eenvoudig is om een erkenning in te trekken, maar het is uw collega-minister Van Quickenborne zelf die enkele maanden geleden zei dat als er voor het einde van het jaar geen fundamentele verandering waar te nemen was, hij de erkenning van de Moslimexecutieve zou intrekken. Wel, dan vraag ik: waar blijft die intrekking?

Ik geloof ook helemaal niet dat die twee taalkamers een bijdrage tot oplossing zouden kunnen leveren. Want het fundamenteel probleem is dat die Moslimexecutieve zelf geen oplossing wil. Dus ik vraag mij echt af of we dan echt tijd en energie moeten blijven steken in de relatie met een organisatie die daar zelf duidelijk geen toekomst in ziet, en die daar zelf geen boodschap aan heeft? Volgens mij is het beter om gewoon de stekker eruit te trekken, dan te blijven aanmodderen.

Tot slot hoop ik echt dat het overleg dat u pleegt met uw collega's, tot resultaat kan hebben dat Vlaanderen in de toekomst zelf beslissingen kan nemen. Volgens mij is dat de enige oplossing uit deze crisis, dat Vlaanderen zelf de relatie tussen kerk en staat kan vormgeven. U zegt dat wij met de gevolgen moeten leven, en dat klopt. Dus het zou maar de logica zelve zijn dat wij de problemen ook zelf kunnen aanpakken.

Ik heb dan nog een laatste puntje. Ik hoop ook oprecht dat de resultaten van het rapport van de Staatsveiligheid, waar we nu toch al heel lang op wachten, tot doortastende maatregelen zal leiden van u en uw federale collega.

De voorzitter: Mevrouw Partyka heeft het woord.

Katrien Partyka (CD&V): Bedankt voor de antwoorden. Dit komt zeker voor een stuk tegemoet aan de nieuwe realiteit die er is, met de nieuwe regelgeving in Vlaanderen. Dus ik denk dat het een heel goede zaak is dat er daarover aan de slag gegaan wordt, onder andere via het samenwerkingsakkoord uit 2008. De betrokkenheid van de burgemeesters is uiteraard ook heel goed.

Dan is er de herwerking van het KB met betrekking tot de taalkamers. Het kan wel zo zijn dat een staats hervorming voor de toekomst soelaas kan bieden, maar dat neemt natuurlijk niet weg dat het, denk ik, op dit moment belangrijk is dat er een functionerende Moslimexecutieve zou zijn, die een gesprekspartner kan zijn met betrekking tot hun geloof, al was het maar om de nieuwe Vlaamse regels goed te kunnen toepassen. Want het is niet omdat de taalkamer dan Nederlandstalig zou zijn, dat de werking daarom beter is.

In het verleden hebben we het daar nog al eens over gehad. Het is wel zo dat het een federale bevoegdheid is. Anderzijds, in een goede samenwerking zou het toch mogelijk moeten zijn dat de federale minister daarmee aan de slag gaat om meer competentie binnen de Moslimexecutieve te krijgen.

De vraag blijft toch een beetje hoe we, ondanks het feit dat het federale materie is, suggesties kunnen geven over hoe zo'n Moslimexecutieve beter zou kunnen werken. Nogmaals: het is niet omdat het taalkader Nederlandstalig zal zijn, dat daarom de competenties van de leden, buiten hun taalcompetentie dan, hoger zullen zijn. Dat blijft toch wel een beetje een bezorgdheid.

De voorzitter: Minister Somers heeft het woord.

Minister Bart Somers: Ik wil alle interveniënten bedanken voor hun waardevolle insteken en inzichten ter zake.

Laat me echter toch beginnen met het volgende te zeggen: ik zal niet zeggen dat ik mij aan een aantal benaderingen erger, maar ik vind toch wel dat men de context niet altijd op een correcte manier schetst. Er zijn met het EMB al problemen sinds 1999. Je kunt kasten vullen met parlementaire vragen en tussenkomsten hierover. Ik ben twee jaar minister van Binnenlands Bestuur. De erkenning van het EMB is een federale aangelegenheid. Ik heb daar eigenlijk niets mee te maken, niets met de erkenning of niet-erkenning. Ik ben in twintig jaar de eerste minister die heeft aangedrongen op een interministeriële conferentie om de problemen structureel en ten gronde aan te pakken. De vergadering die in december heeft plaatsgevonden, is de eerste interministeriële conferentie in de geschiedenis van dit land over de problematiek van de islam en de erkenning van het EMB, de werking van het EMB en alles wat daarmee te maken heeft. Hoe gaan we om met die religie en hoe verhouden we ons daartoe? De eerste! Ik heb voorgangers gehad en in hun tijd werkte dat EMB ook helemaal niet goed. Ik heb nagekeken welke initiatieven daar rond zijn genomen en dan kijk ik naar wat ik in twee jaar tijd heb ondernomen. Dat is volgens mij een eerste niet onbelangrijke vaststelling. Er wordt voor de eerste keer actie ondernomen. Er wordt voor de eerste keer structureel samengezeten met de verschillende regeringen, waarbij we proberen om alle neuzen in dezelfde richting te krijgen. We erkennen het probleem, om dan het probleem ook te kunnen aanpakken. We zetten daarin stappen vooruit.

Ten tweede is het inderdaad juist dat alleen maar een Vlaamse kamer met een Vlaamse voorzitter en een Franstalige kamer met een Franstalige voorzitter het probleem niet oplost. Er is ook niemand die dat zegt, maar als je naar een definitieve, een structurele oplossing wilt gaan, is dat wel een belangrijk onderdeel van die oplossing, al is het alleen maar als een voorafname op een verdere regionalisering en om ervoor te zorgen dat we een veel betere en rechtstreekse band hebben met mensen die tot de Vlaamse gemeenschap behoren, mensen die deel uitmaken van onze maatschappij en met wie je op een deftige manier over dossiers kunt praten. Dat geeft aan een minister ook de mogelijkheid om op dat moment in te grijpen.

Ten derde moet ik als minister niet het federale beleid verdedigen, daarvoor zit ik hier niet, maar zeggen dat er niets gebeurt, klopt niet. De federale minister heeft de subsidies van het EMB ingehouden. Het EMB krijgt op dit moment geen overheidsgeld en dit in afwachting van een screening die de Staatsveiligheid deze maand oplevert. Dat is niet volgend jaar, hé. De minister van Justitie wil van iedereen weten hoe het met die persoon zit en hij wil daar gepast naar handelen. Hij communiceert daar open en duidelijk over. Ik wil daar ook open en duidelijk over communiceren. Als Vlaams minister krijg ik ook het rapport, en op basis van het rapport zullen we samen met de andere entiteiten de volgende stappen zetten. Natuurlijk is het juist wat de heer Janssens en mevrouw Sminate zeggen. Dat is

ook mijn overtuiging en daarom handel ik ernaar. Met zoals de Moslimexecutieve vandaag functioneert, kun je als overheid niet werken. Dat is onmogelijk.

Als we, ten vierde, vanuit die redenering de stap zetten om het EMB gewoon af te schaffen, is dat natuurlijk iets te kort door de bocht. We werken binnen een rechtskader. Er is een grondwettelijke vrijheid van eredienst. Er zijn erediensten die erkend zijn. De erkenning van een eredienst betekent dat er een representatief orgaan moet zijn. Het is niet de overheid die kan zeggen wie in dat representatief orgaan moet zitten. Dat representatief orgaan is een vertegenwoordiger van die geloofsgemeenschap. Beeld u in dat de overheid morgen de bisschoppen zou aanduiden. De kerk zou waarschijnlijk beter functioneren, daar ben ik van overtuigd – neen, ik lach nu maar, hé, mevrouw Partyka –, maar dat is wel een moeilijkheidsaspect in dit dossier. Je hebt een representatief orgaan nodig waarover je niet zomaar kunt zeggen dat je daarmee wilt stoppen, omdat dat tegen onze rechtsorde ingaat. De minister wil op dat vlak ook geen fouten maken of openingen maken naar procedures bij de Raad van State. Hij zet de stappen die hij denkt te moeten zetten, en dat is ook zijn verantwoordelijkheid. Daarover moet hij in het federaal parlement verantwoording afleggen.

Ik zal alleszins blijven aandringen op een gesprekspartner die beantwoordt aan de randvoorwaarden die wij vanuit Vlaanderen de evidentie vinden. Het kan dus geen instituut zijn dat rechtstreeks in handen is van buitenlandse mogendheden, het moet onafhankelijk zijn, het moet werkelijk representatief zijn, we moeten er op een correcte manier mee kunnen samenwerken, en het moet beantwoorden aan alle normale spelregels die je van zo'n organisatie mag verwachten. Zelfs dan nog zullen er binnen dat kader meningsverschillen zijn met collega Janssens, die daar misschien anders over denkt. Het is alleszins de bedoeling dat ik daarnaartoe werk.

Op dit moment wordt er geen geld meer gegeven aan het EMB. Er is een ernstige analyse door de Staatsveiligheid bezig. Die heeft daar ook wat tijd voor gevraagd en levert de analyse deze maand op. We zijn ook bezig met het herzien van een aantal afspraken tussen de regeringen, waarbij er meer informatiedoorstroming mogelijk moet zijn naar Vlaanderen, meer informatiedoorstroming naar de burgemeesters. We proberen een doorbraak te creëren of een eerste stap te zetten naar de regionalisering van deze bevoegdheden. Als Vlaanderen morgen zelf een Moslimexecutieve zou kunnen aanduiden of een orgaan zou moeten maken dat representatief en bevoegd is, dan zou ons dat, denk ik, meer mogelijkheden geven om korter en directer op de bal te spelen en efficiënter te handelen.

Ik ben ervan overtuigd dat we dit dossier nog een paar keer zullen terugkrijgen, maar ik probeer een heldere lijn te trekken, die als ultiem doel heeft om een genormaliseerde, positieve relatie te hebben met de islam in Vlaanderen. Maar dit moet binnen onze rechtsorde en binnen de randvoorwaarden van onze grondwaarden gebeuren. Ik zoek binnen dat kader naar een genormaliseerde relatie en dat gaat spijtig genoeg niet met de manier waarop het EMB vandaag werkt, en dus moet het EMB veranderen. Dat ging ook niet binnen het Erkenningsdecreet zoals we tot voor kort hadden. In het nieuwe Erkenningsdecreet creëren we randvoorwaarden om een positieve, vertrouwensvolle relatie met de islam in Vlaanderen te hebben. Dat is hetgeen waar ik naartoe wil werken.

De voorzitter: De heer Janssens heeft het woord.

Chris Janssens (Vlaams Belang): Minister, niet de organisatie van een interministeriële conferentie moet uniek zijn, maar wel de besluitvorming van die vergadering. Die lijkt dezelfde lakse regeltjes en halfslachtige pogingen tot veranderingen voort te brengen als al uw voorgangers. U dreigt gewoon dezelfde fout te maken als de ministers die de voorbije twee decennia bevoegd waren. Niet dat u

uiteindelijk eens in gang schiet, maar wat u uiteindelijk zult doen, is voor mij relevant. Als ik zie wat u in december samen met de andere ministers hebt beslist, dan lijkt daar heel weinig beterschap in te zitten. Dan moet je na de herhaalde problemen van de voorbije twee decennia met die Moslimexecutieve en de manifeste onwil in die organisatie om te hervormen toch vaststellen dat die Moslimexecutieve geen partner kan en mag zijn voor integratie en inburgering. Dat is een van de kerntaken van de Vlaamse overheid, en die Moslimexecutieve is daarvoor net een struikelblok. In die zin symboliseert de Moslimexecutieve inderdaad alles wat er misloopt met de islamisering van onze samenleving: de invloed van extremisme, gecontroleerd door buitenlandse, Turkse en Marokkaanse regimes, en een totaal gebrek aan respect voor de waarden, normen en wetten die gelden in het gastland waarin men actief is.

Ook al krijgt ze dit jaar geen subsidies, de voorbije decennia kreeg de Moslimexecutieve honderdduizenden euro's belastinggeld. Dan is het niet lang zoeken waarom het zestig jaar na die eerste grote immigratiegolven uit islamitische landen nog steeds dweilen met de kraan open is en we alleen maar keer op keer kunnen vaststellen dat dat eigenlijk een gigantische historische vergissing was waarvan we helaas vandaag nog altijd de nefaste gevolgen dragen.

De voorzitter: Mevrouw Sminate heeft het woord.

Nadia Sminate (N-VA): Minister, natuurlijk begrijp ik dat u momenteel niets kunt doen aan de erkenning van de Moslimexecutieve. Als u zegt dat het goed zou zijn als Vlaanderen hiervoor bevoegd wordt, maar dat er daaromtrent problemen zijn met de Grondwet, dan hoop ik dat u de juiste beslissing neemt als dat kan veranderen. Dat is het enige wat ik wil zeggen.

De huidige Moslimexecutieve met haar huidige leden mag in mijn ogen geen enkele rol meer spelen in onze samenleving en het liefst zo snel mogelijk. Dat is de boodschap die ik met deze vraag om uitleg wil geven.

De voorzitter: De vragen om uitleg zijn afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Hannelore Goeman aan Bart Somers, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen, over de kritiek van een aantal middenveldorganisaties op het nieuwe mensenrechteninstituut van Vlaanderen – 1105 (2021-2022)

VRAAG OM UITLEG van Nadia Sminate aan Bart Somers, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen, over de oprichting van een Vlaams mensenrechteninstituut – 1112 (2021-2022)

Voorzitter: de heer Kris Van Dijck

De voorzitter: Mevrouw Goeman heeft het woord.

Hannelore Goeman (Vooruit): Collega's, ook van mij de allerbeste wensen voor 2022, een jaar vol liefde en geluk en een goede gezondheid.

Mijn vraag gaat over het mensenrechteninstituut. Ik hoef de grote lijnen niet meer te schetsen, we hebben het er al vaker over gehad in deze commissie, die grote lijnen kennen we allemaal. De samenwerking tussen de Vlaamse Regering en Unia wordt stopgezet. Ze moet ten laatste tegen maart 2023 vervangen worden door een eigen Vlaams mensenrechtencentrum. Het is geen groot geheim dat de N-VA

daar vooral op aangedrongen heeft tijdens de regeringsonderhandelingen omdat de partij het niet zo begrepen had op Unia of omdat ze hier het programma van het Vlaams Belang wil uitvoeren. Wie zal het zeggen? In ieder geval, minister Somers, hebt u de opdracht om het dossier tot een 'goed einde' te brengen.

Wij vinden dit, dat weet u al langer, een bijzonder slecht idee om verschillende redenen. We denken dat dit een bijzonder dure symboolmaatregel wordt die de bescherming van de mensenrechten in ons land niet ten goede zal komen, integendeel, ik kom daar nog op terug. We zijn daarmee niet alleen, minister, er zijn verschillende middenveldorganisaties waaronder Amnesty International, de Liga voor de Mensenrechten, het Algemeen Belgisch Vakverbond (ABVV), de Vrouwenraad, die onlangs in een open brief aan de alarmbel hebben getrokken omdat ze zich zorgen maken over de oprichting van dat mensenrechteninstituut.

Ze maken zich zorgen over dat plan omdat ook een aantal andere instellingen, zoals het Kinderrechtencommissariaat, het Vlaams Vredesinstituut, de Vlaamse Ombudsdienst en de Vlaamse Toezichtcommissie voor de verwerking van persoonsgegevens, zouden worden ingekanteld in dat nieuw mensenrechteninstituut. Ze wijzen erop dat deze instellingen veel te weinig betrokken zijn geweest bij die oprichting. Ze hebben daar vragen bij.

Ten tweede is er kritiek op het feit dat het nieuwe instituut minder slagkrachtig zal zijn omdat niet voorzien is dat het naar de rechtbank zal kunnen stappen noch het mandaat heeft om mensen te begeleiden om zelf naar de rechtbank te stappen zoals Unia dat wel kon. Er komt eerst een bemiddelingsprocedure, dat vinden wij een goede zaak, bemiddeling is altijd de eerste stap. Maar als dat tot niets leidt, komt de zaak voor een geschillenkamer die een niet-bindend advies kan geven. Er zullen geen sancties of een schadevergoeding mogelijk zijn. De middenveldorganisaties vinden, en wij sluiten ons daarbij aan, dat u een waakhond zonder tanden aan het creëren bent. Ze vrezen dat we gaan naar meer straffeloosheid op het vlak van discriminatie. Ik denk inderdaad dat we op die manier een stap terugzetten op het vlak van de mensenrechten, vooral natuurlijk, en dat baart me grote zorgen, van de meest kwetsbaren die gediscrimineerd worden en voor wie het bijzonder moeilijk is om op eigen houtje een advocaat onder de arm te nemen, naar het gerecht te stappen, laat staan dat ze de gerechtskosten kunnen betalen.

Ten derde halen ze de complexiteit aan die de regionalisering met zich meebrengt. Neem het domein Werk. Voortaan zal er een verschil zijn. Iemand met een gewoon werkcontract die ontslagen wordt omdat hij ziek is, moet bij Unia zijn, hij kan eventueel een rechtszaak aanspannen en een schadevergoeding krijgen, maar wie een werkstage doet, een beroepsopleiding volgt, of Vlaams ambtenaar is, moet naar dat Vlaams mensenrechteninstituut en krijgt een niet-bindend advies, laat staan dat hij een schadevergoeding kan krijgen.

Als Nederlandstalige Brusselaar maak ik mij a fortiori zorgen over de situatie in Brussel. Er zijn zaken waarvan we nu al kunnen zeggen dat er onduidelijkheid zal heersen. Zo zullen bijvoorbeeld Franstalige ouders wier kind wordt gediscrimineerd in het Nederlandstalig onderwijs in Brussel naar het Vlaams mensenrechteninstituut moeten, maar kunnen ze daar in het Frans worden geholpen? Of een Frans-talige Brusselaar met een handicap die wordt geweigerd op een bus van De Lijn in Kraainem, waar moet die naartoe? Wie is dan bevoegd?

Het is sowieso niet evident, minister, om de stap naar hulp te zetten voor wie wordt gediscrimineerd. We zijn het mensen gewoon veel moeilijker aan het maken, de drempels worden gewoon veel hoger. Daar kunnen wij ons natuurlijk totaal niet in vinden.

Minister, hoe reageert u op de kritiek van deze middenveldorganisaties? Vindt u de kritiek terecht? Zult u deze meenemen in de evolutie van het voorontwerp naar het ontwerp van decreet dat vandaag voorligt?

Nog een vraag die vaak terugkomt, ook bij de mensen met wie ik sprak, denkt u dat het nieuwe mensenrechteninstituut een A-status kan halen? Zo ja, waarom wel? Hoe staat u dan tegenover de kritiek hieromtrent van de middenveldorganisaties?

Waarom hebt u de instellingen zoals het Kinderrechtencommissariaat, het Vlaams Vredesinstituut, de Vlaamse Ombudsdienst en de Vlaamse Toezichtcommissie voor de verwerking van persoonsgegevens onvoldoende betrokken bij de voorbereidingen van het ontwerp van decreet, als u ze later ziet inkantelen in het nieuwe instituut?

Erkent u de kritiek dat het nieuwe instituut minder slagkrachtig zal zijn in de aanpak van discriminatie, aangezien het niet zelf naar de rechtbank zal kunnen stappen of slachtoffers zal kunnen ondersteunen om naar de rechtbank te stappen indien er sprake is van discriminatie?

Erkent u hierdoor de vrees van de organisaties dat de straffeloosheid rond discriminatie enkel zal toenemen? Wat zult u specifiek doen om deze straffeloosheid tegen te gaan?

Hoe staat u tegenover de kritiek dat de verdere regionalisering voor nog meer complexiteit zal zorgen en niet, zoals u voor ogen had, tot de vereenvoudiging van het landschap zal leiden? Hoe ziet u praktisch de rol van het instituut indien er discriminatie wordt gepleegd waar zowel de federale als de Vlaamse overheid voor bevoegd zijn?

De voorzitter: Mevrouw Sminate heeft het woord.

Nadia Sminate (N-VA): Minister, ik heb een vraag over hetzelfde thema als mevrouw Goeman, maar vanuit een totaal andere invalshoek, dat zal u niet verwonderen.

Ik juich samen met mijn fractie wel toe dat Vlaanderen de ambitie heeft om van het nieuwe instituut de toegangspoort te maken voor alle vragen, klachten, opmerkingen inzake mensenrechten op Vlaams niveau. Ik zie helemaal niet in waarom een centraal aanspreekpunt het net moeilijker zou maken voor mensen om de stap naar hulp te zetten. Ik vind dat een absurde redenering.

Vandaag bestaan er al verschillende gelijkheidsorganen op Vlaams niveau, en zoals gezegd is het de bedoeling om deze in te kantelen in de nieuwe structuur. En dat is iets wat voor mijn fractie ook alleen maar tot een sterkere organisatie zal leiden.

Minister, ik heb voor u in eerste instantie slechts één vraag: welke bijkomende stappen zult u de komende maanden nemen om de inkanteling van de sectorale gelijkheidsorganen in de steigers te zetten?

De voorzitter: Minister Somers heeft het woord.

Minister Bart Somers: Ik wil de beide vraagstellers danken om mij hierover te ondervragen, omdat dit natuurlijk een heel belangrijk thema is. Laat het duidelijk zijn: voor mij als politicus, als minister, en ook vanuit mijn politieke achtergrond, is de bescherming van mensenrechten iets fundamenteels, iets heel belangrijks. Dus wanneer wij in het Vlaams regeerakkoord – dat is trouwens ook voor de Vlaamse Regering zo – hebben gezegd dat wij uit Unia treden, dan mag daar geen

misverstand over bestaan. Wij treden niet uit de mensenrechtenwerking, integendeel. Wanneer mij de vraag wordt gesteld of we in de toekomst nog een voldoende slagkrachtig orgaan zullen hebben om mensenrechten te verdedigen, dan is mijn antwoord volmondig ja.

Ik ga in op de vragen, eerst en vooral wat de kritiek van het middenveld betreft. Voor mij zijn de middenveldorganisaties belangrijke partners om de bescherming van de mensenrechten in Vlaanderen te promoten, uit te dragen, te versterken. Mijn kabinet is in het verleden al met verschillende organisaties in gesprek gegaan over het Vlaams Mensenrechteninstituut. We staan ook steeds open voor opmerkingen en suggesties van hun kant.

Ik heb met aandacht het opiniestuk gelezen waarin een aantal van deze organisaties bezorgdheden hebben geuit over de oprichting van het Vlaams Mensenrechteninstituut. Ze baseerden die bezorgdheden op de inhoud van de conceptnota van de Vlaamse Regering uit juli vorig jaar en stellen vooral in vraag of het Vlaams Mensenrechteninstituut voldoende slagkrachtig zal zijn. Wie het voorontwerp van decreet en de toelichting leest, zal zien dat het antwoord op deze vraag eenduidig ja is. We richten immers een onafhankelijk, pluralistisch, slagkrachtig en laagdrempelig instituut op.

Tegelijk beseft de Vlaamse Regering dat er nog bijkomende stappen zullen moeten worden gezet, zowel voor de laagdrempelige toeleiding van klachten als voor het verkrijgen van de A-status. We zullen moeten samenwerken met de andere bevoegdheidsniveaus, en dat is de evidentie zelve.

Ik nodig de middenveldorganisaties uit om, samen met ons, vooruit te kijken. Laten we in overleg gaan en samen timmeren aan een samenleving waar mensenrechten vooropstaan en waar discriminatie geen plaats heeft.

Wat de A-status betreft: ons land is al meermaals op de vingers getikt voor het ontbreken van een onafhankelijk mechanisme met A-status conform de Principes van Parijs. Want ik wil toch nog even zeggen dat, als ik soms bepaalde kritieken lees, het lijkt alsof we nu in een soort van walhalla van de mensenrechtenbescherming zitten. En dat is natuurlijk niet helemaal waar. Ik druk me voorzichtig uit. We hebben op dit moment geen A-status. Met de oprichting van het Vlaams Mensenrechteninstituut maakt Vlaanderen gebruik van zijn autonomie om een bestaande lacune in te vullen.

De Vlaamse Regering kiest voor een instituut dat op het vlak van het mandaat, het takenpakket, de onafhankelijke en pluralistische aansturing, volledig voldoet aan de Principes van Parijs. Het Vlaams Mensenrechteninstituut zal de bescherming van alle mensenrechten bevorderen binnen de Vlaamse bevoegdheden. De Vlaamse Regering wil zo een voortrekkersrol spelen om een A-status te behalen en engageert zich expliciet om samen te werken met de andere bevoegdheidsniveaus. Zo kan de bescherming inzake mensenrechten zich uitstrekken tot het gehele Belgische territorium, en zo kan die bescherming zich uitstrekken tot alle bevoegdheden van de verschillende bevoegdheidsniveaus, hetgeen eveneens een vereiste is om een A-status te bekomen. De andere gemeenschappen en gewesten moeten op dit vlak, om die A-status te verkrijgen, nog stappen zetten. Wij zijn er al volop mee bezig.

Het eerste aanknopingspunt voor samenwerking werd in het decreet geschreven: het Vlaams Mensenrechteninstituut zal structureel moeten samenwerken met alle mensenrechteninstellingen in België. De volgende stap is het afsluiten van een samenwerkingsakkoord. Vlaanderen neemt daarvoor het initiatief, om hier zo snel mogelijk werk van te maken.

Mijn diensten staan tijdens dit volledige traject in nauw contact met internationale organisaties, zoals het Bureau van de Hoge Commissaris voor de Mensenrechten, en ENNHRI (European Network of National Human Rights Institutions), het Europees netwerk voor mensenrechteninstellingen, om ons te begeleiden richting die A-status.

Rond inkanteling was er de vraag van mevrouw Goeman, waarom ik de instellingen zoals het Kinderrechtencommissariaat, het Vlaams Vredesinstituut en andere niet heb betrokken bij de voorbereidingen van het decreet. Mevrouw Sminate vroeg welke bijkomende stappen ik nog zou zetten de komende maanden om die inkanteling in de steigers te zetten.

In de conceptnota die de Vlaamse Regering in juli vorig jaar goedkeurde, werd de ambitie vastgelegd om te evolueren naar één aanspreek- en referentiepunt in Vlaanderen rond mensenrechten. Daarom werd afgesproken dat er zal worden onderzocht of en hoe de bestaande instellingen die een link hebben met mensenrechten zich kunnen verhouden tot het Vlaams Mensenrechteninstituut. Kan het? En als het kan, hoe zouden we het moeten doen? En zoals mevrouw Goeman reeds opsomde, gaat het om de Vlaamse Toezichtcommissie voor de verwerking van persoonsgegevens, het Kinderrechtencommissariaat, het Vlaams Vredesinstituut en de Vlaamse Ombudsdienst.

Meteen na de goedkeuring van de conceptnota werd met deze instellingen in dialoog getreden over deze ambitie. We hebben hen geïnformeerd over de stappen die we zullen zetten om dit ernstig te onderzoeken.

Zoals ik reeds toelichtte aan het Uitgebreid Bureau en ook aankondigde tijdens de begrotingsbesprekingen in de plenaire vergadering eind vorige maand, werd het onafhankelijk onderzoek naar het Vlaamse landschap van mensenrechteninstellingen intussen uitbesteed aan het consultancybureau Ernst & Young, in samenwerking met niemand minder dan professor Wouter Vandenhole, specialist in kinderen mensenrechten. Die onderzoekt dat voor ons. De opties van verregaande samenwerking tot inkanteling zullen worden bestudeerd vanuit de doelstelling om de bescherming van mensenrechten te optimaliseren. Tijdens deze opdracht zal er nauw overleg zijn met de betrokken instellingen. Het rapport wordt verwacht eind mei.

De resultaten van dit onderzoek zullen ook worden gedeeld met het Vlaams Parlement, dat is evident. Dus ik stel voor dat we de resultaten van het onderzoek van Ernst & Young en de betrokken professor, over het hoe en of, afwachten. En dan kunnen we dat hier in het parlement ten gronde bespreken. Dat is alleszins mijn voorstel.

Er zijn ook een aantal vragen gesteld rond een slagkrachtig systeem, het in rechte optreden, de straffeloosheid. Laat me beginnen met te zeggen dat we toch ook niet zo hard op onze borst moeten kloppen over het huidige handhavingsmechanisme. Daar valt ook nogal wat over te zeggen. Want het conservatisme kan soms zover leiden dat men liever een slecht of minder performant werkend actueel systeem heeft, dan dat men de sprong durft te maken naar een nieuw, modern en performanter systeem. Onderzoek toont dat ook aan, dat het huidige handhavingsmechanisme niet efficiënt werkt. Individuele slachtoffers blijven te vaak in de kou staan: er zijn weinig rechtszaken, die duren lang, en op het einde van de rit wordt het discriminatierecht soms zelfs manifest fout toegepast. Bovendien zijn er jaar na jaar alleen maar meer meldingen van discriminatie. Ook de onderhandelde oplossingen en het beperkt aantal rechtszaken kunnen het tij dus blijkbaar niet keren.

Het in rechte optreden wordt op Vlaams niveau in zeer beperkte mate toegepast door Unia, die op twaalf jaar tijd slechts zes keer naar de rechter stapte. In een op de drie gevallen werd de instelling door de rechtbank dan nog eens in het ongelijk

gesteld. Men is dus zes keer naar de rechter gestapt, en van die zes keer heeft er twee keer een rechter gezegd dat men ongelijk had. Op dat moment zit Unia in een moeilijke situatie, waarbij het centrum als verdediger van de mensenrechten zegt dat er hier een schending is van de mensenrechten. Maar het wordt dan door de rechter teruggefloten, die zegt dat er hier geen schending is. En dat is voor de legitimiteit van een instelling natuurlijk altijd vervelend, dat is moeilijk. Dat is het probleem van een rechter- en partijsituatie: verdedigen we de mensenrechten of verdedigen we de individuele casus? In een op de drie gevallen werd Unia dus in het ongelijk gesteld. Door partij te kiezen, komt op die manier de legitimiteit van zo'n instituut in beeld, of men dat graag heeft of niet. Het wordt kwetsbaar.

We moeten bij de aanpak van discriminatie altijd twee doelstellingen voor ogen houden. We moeten er ten eerste voor zorgen dat slachtoffers van discriminatie erkenning krijgen en dat hun situatie wordt rechtgezet. En ten tweede moeten we ervoor zorgen dat er in de samenleving zo weinig mogelijk – het liefst geen, maar ik ben een realist – discriminatie is, en er dus minder slachtoffers zijn.

Onderzoekers raden daarom een grondige hervorming van het handhavingssysteem aan met de toevoeging van een sterker buitengerechtelijk systeem, juist om de situatie voor de meest kwetsbare groepen in de samenleving te verbeteren. Dat is exact wat we nu gaan doen. De Vlaamse Regering wil dit momentum aangrijpen om het beter te doen, om een voortrekkersrol te spelen in de strijd tegen discriminatie.

We voeren een zeer laagdrempelig systeem in om klacht in te dienen, gratis en met ondersteuning. Omdat internationaal onderzoek de kracht van bemiddeling aantoonde, zal het Vlaams Mensenrechteninstituut altijd eerst proberen de twee partijen te verzoenen. Als die bemiddeling niet tot een resultaat leidt of kan leiden, zal een onafhankelijke geschillenkamer oordelen of er sprake is van discriminatie of niet. Die geschillenkamer zal worden samengesteld door hoog aangeschreven experts in antidiscriminatie recht. De procedure is tegelijkertijd zachter, met meer ruimte voor dialoog, en sneller in haar oordeel.

De ervaring uit Nederland is veelbelovend: vorig jaar waren er 124 oordelen in plaats van 6 op 12 jaar. Daarvan werd 80 procent opgevolgd, of bijna 100 oordelen, en de nodige maatregelen werden getroffen. Daarin moet ik u dan tegenspreken, mevrouw Goeman: mensen die geen schadevergoeding krijgen, dat klopt niet volgens het Nederlandse systeem. Want als in 80 procent van de gevallen de uitspraak opgevolgd wordt, wat is dan het gevolg? Er worden maatregelen getroffen: voorlichting van medewerkers, wijziging van het beleid, minnelijke schikkingen, schadevergoedingen.

Slachtoffers kunnen trouwens nog altijd nadien of tegelijkertijd een gerechtelijke procedure opstarten. Dit bijkomend systeem doet daar geen afbreuk aan, wel integendeel. Met het oordeel in de hand staan slachtoffers, eventueel met ondersteuning van het middenveld, sterker in hun schoenen. In tegenstelling tot het bijzonder kleine aantal gerechtelijke toepassingen van het antidiscriminatie recht vandaag, kan dit systeem op termijn zelfs leiden tot meer en sterker onderbouwde gerechtelijke claims. De sterk gemotiveerde oordelen hebben daarnaast ook een ruimere signaalfunctie, zodat er ook meer spontane naleving is van het antidiscriminatie recht, en een betere kennis van dat recht.

Naast het nieuwe systeem van buitengerechtelijke handhaving, wil ik ook de gerechtelijke handhaving aanpassen en versterken. Mijn diensten werken aan aanpassingen van het Gelijkekansendecreet, met duidelijkere regels die ertoe moeten leiden dat rechters kordater kunnen optreden, bijvoorbeeld door het invoeren van de mogelijkheid van hogere schadevergoedingen.

Een laatste vraag ging over regionalisering en over de complexiteit. Ik vind dat een dooddoener, u mag mij dat niet kwalijk nemen. Mevrouw Goeman, u hebt al zeventien keer zulke voorbeelden aangehaald van iemand die op een bus zit die van Vlaams-Brabant naar Brussel rijdt. We leven in een complex land, onze staatsstructuren zijn complex. Op het federale en interfederale niveau bestaan er verschillende instellingen voor verschillende discriminatiegronden of specifieke thema's en doelgroepen. Vandaag is het dus ook al heel complex. Er zijn verschillende instellingen voor verschillende doelgroepen en verschillende thema's. Wij hebben net de ambitie om alle mensenrechten – binnen de Vlaamse bevoegdheden – te bundelen, met, als dat kan, één Vlaams referentiepunt voor mensenrechten waaronder ook het recht op gelijke behandeling. Het Vlaams Mensenrechteninstituut zal binnen België de enige instelling zijn met een allesomvattend mandaat.

Onze staatsstructuur heeft als gevolg dat sommige bevoegdheden op Vlaams, Brussels en federaal niveau sterk zijn verweven. Die verwevenheid laat zich ook voelen bij de bescherming van mensenrechten, terwijl juist in die materie laagdrempeligheid cruciaal is. Het gaat immers om de bescherming van de meest kwetsbaren in de samenleving. Daarom pleit ik ervoor om de laagdrempelige toegang tot alle mensenrechteninstellingen in ons land te verbeteren. Vlaanderen wil hier de trekker zijn. We willen meewerken aan de ontwikkeling van een eenloketfunctie zodat alle burgers op een zo eenvoudig mogelijke wijze de weg vinden naar de bevoegde instelling en dat is iets wat vandaag de dag niet bestaat. Vandaag is het veel complexer dan dat. Een eenloketfunctie maakt het eenvoudiger. Een dergelijk systeem zou kunnen worden uitgewerkt in het samenwerkingsakkoord waarover ik u daarnet sprak. Dit is in ieder geval een punt dat ik op tafel zal leggen en waar ik mijn schouders onder wil zetten.

De voorzitter: Collega's, we zijn al even bezig en ik zou willen vragen dat de vraagstellers en wie zich aansluit zich houden aan het reglement ter zake. Ik heb de indruk dat we allemaal mooie cadeautjes hebben gekregen, maar een klokje was daar niet bij.

Mevrouw Goeman heeft het woord.

Hannelore Goeman (Vooruit): Voorzitter, ik probeer het zo beknopt mogelijk te houden maar ik heb natuurlijk wel nog wat bijkomende bedenkingen bij de antwoorden van de minister.

Zo blijf ik, wat de inkanteling en betrokkenheid betreft van de verschillende organisaties waarvan sprake, dit een beetje een vreemde manier van werken vinden. In de communicatie werd immers heel erg de indruk gewekt dat het de bedoeling is die te laten inkantelen, wat natuurlijk ook voor een zekere ongerustheid en irritatie zorgt bij die organisaties. Ik weet niet of dit nu de juiste aanpak was maar op zich vind ik het wel goed dat nu eerst wordt onderzocht in welke mate dit opportuun is. We zullen die discussie dan verder voeren op het moment dat het rapport wordt opgeleverd.

Ik heb een bijkomende vraag over de financiering. Het is al duidelijk geworden dat er 5 miljoen euro zal worden vrijgemaakt voor dat nieuwe Vlaamse mensenrechteninstituut dat wordt opgericht tegen maart 2023, maar wat dan met de werkingsbudgetten van al die andere organisaties? Is het, wanneer zij worden ingekanteld, de bedoeling dat die nog eens worden toegevoegd aan het werkingsbudget van het mensenrechteninstituut of zal daar nog een financiële reorganisatie plaatsvinden waarbij dit allemaal wordt herbekeken?

Wat de slagkracht betreft, verwijst u altijd naar Nederland. En inderdaad, dat college voor de rechten van de mens heeft niet de bevoegdheid om naar de rechtbank te gaan of om mensen bij te staan maar u vergeet er dan wel bij te zeggen dat in Nederland de situatie anders is. Elke gemeente heeft daar een verplichte lokale

antidiscriminatievoorziening die mensen wel begeleidt om de stap te zetten naar dat college voor de rechten van de mens of naar de rechtbank. Zoiets hebben we in Vlaanderen natuurlijk niet. Er is op dit moment gewoon geen alternatief om mensen te begeleiden die toch op een bepaald moment beslissen om de stap te zetten naar de rechtbank. Voor mij is dat een principekwestie. We leven in een rechtsstaat: ik vind dat elke burger de stap moet kunnen zetten om zijn rechten af te dwingen voor een rechtbank om desgevallend sancties of een schadevergoeding te kunnen afdwingen wanneer hij of zij wordt gediscrimineerd. Dat wordt nu gewoon veel moeilijker en in die zin ben ik het wel eens met de kritiek dat dit een stap terug is en dat het ingaat tegen het hele standstillprincipe wanneer het gaat over de bescherming van de mensenrechten.

Wat de complexiteit betreft, komt u altijd met die eenloketfunctie maar het is me nog altijd niet helemaal duidelijk wat dit nu precies zal betekenen. Betekent dit dat ernaar wordt gestreefd om organisaties zo veel mogelijk op één plaats samen te brengen of gaat het puur over een virtueel loket, niet alleen voor het Vlaams Mensenrechteninstituut maar ook in samenwerking met alle andere mensenrechteninstanties in ons land? Bovendien gaat het niet alleen over een frontoffice. Achter elke frontoffice is er ook een backoffice. Dat betekent dat er een heel goede organisatie moet zijn in verband met het doorgeven van klachten en dat overlegd moet worden wiens bevoegdheid het is om in een bepaalde discriminatiezaak op te treden. Het zal heel veel tijd, energie, personeel en geld kosten om dat allemaal georganiseerd te krijgen. Ik vind die neiging in ons land om dingen op te splitsen om dan samenwerkingsakkoorden af te sluiten om het opnieuw georganiseerd te krijgen stom. De meerwaarde van Unia was natuurlijk net dat het een ...

De voorzitter: Mevrouw Goeman, u bent al meer dan een minuut over tijd.

Hannelore Goeman (Vooruit): ... inhoud aanwezig was.

Wat die A-status betreft, is er natuurlijk ook kritiek dat Global Alliance of National Human Rights Institutions sowieso geen subnationale of regionale instituties erkent. Wat is uw reactie daarop? Hebt u daarover met hen overlegd?

Tot slot is ook het personeel niet onbelangrijk. U hebt altijd gezegd dat voor de mensen die bij Unia weg moeten, zou worden bekeken hoe zij eventueel de overstap kunnen maken. Daar is blijkbaar nog altijd heel veel onduidelijkheid over. Kunt u daar iets meer over zeggen?

De voorzitter: Mevrouw Sminate heeft het woord.

Nadia Sminate (N-VA): Minister, ik wil beginnen met te zeggen dat u van onze fractie de volledige steun hebt om dit dossier verder te zetten en over te gaan tot de feitelijke opstart van het instituut. Ik geloof ook absoluut niet dat dit nieuwe instituut zou leiden tot een verzwakking van de strijd tegen discriminatie. Zo niet, zouden we daar absoluut niet achter staan. Ik geloof echt dat een dergelijke geschillenkamer, het systeem dat ook in Nederland bestaat en wel degelijk functioneert, een heel goede stap is.

Daarnaast is het Vlaams Mensenrechteninstituut voor ons inderdaad een symbool-dossier, collega Goeman, maar niet om de reden die u geeft. Voor mij hebben een volwassen Vlaamse samenleving en democratie eigen Vlaamse instellingen nodig. Ik begrijp niet dat een Vlaamse partij daar anders over zou kunnen denken.

Verder is het voor mijn partij ook belangrijk dat er een echt onpartijdig instituut komt dat gezag heeft en dat vooral oplossingsgericht werkt. We moeten helaas zeggen dat dat met Unia niet het geval was. Misschien moet collega Goeman maar eens de scherpe kritiek herlezen van velen onder wie ook academici. Ik heb quotes gelezen van academici die zeggen dat Unia handelt als een politieke partij. Dat is

een quote die alles heel goed samenvat. Voor mij is Unia een instelling die zichzelf heeft vastgereden en in het groot gelijk is blijven steken. Met een dergelijke partner kunnen we niet samenwerken.

Een laatste bedenking gaat over de rol die LEVL in dit dossier heeft ingenomen. We hebben toch wel een aantal duidelijke afspraken gemaakt over de rol die de participatieorganisatie zou moeten spelen. De organisatie zou een bruggenbouwer zijn en actief netwerken om de participatie van nieuwkomers te bevorderen. Excuseer me maar ik denk niet dat dit soort aanvallen in het kader past dat wij hebben vooropgesteld. Ik heb dan ook nog een concrete vraag. Minister, hoe beschouwt u de rol van LEVL in dit dossier? Vindt u dit stroken met de beleidsdoelstellingen die zijn vooropgesteld?

Bent u al in overleg getreden met het Vlaams Parlement in de zoektocht naar een geschikte fysieke locatie van deze dienstverlening?

U sprak over een onderzoek dat momenteel wordt gevoerd naar de inkanteling. Wanneer verwacht u dat dit wordt opgeleverd?

De voorzitter: De heer Van de Wauwer heeft het woord

Orry Van de Wauwer (CD&V): Collega's, vanuit CD&V hebben we altijd vooropgesteld dat het belangrijk is en blijft dat discriminatie op een krachtige manier kan worden aangepakt en dat mensen die het slachtoffer zijn van discriminatie op een laagdrempelige manier hun klachten kunnen formuleren en gehoor krijgen. Het nieuwe Vlaamse mensenrechteninstituut zal dus een heel zware en belangrijke opdracht krijgen. Het is onze hoop en ambitie, die we delen met de minister, dat het uitgroeit tot een sterke organisatie die ook het nodige gezag zal hebben en onafhankelijk klachten over discriminatie zal kunnen behandelen.

Collega, wat de inkanteling van die sectorale organisaties betreft, heeft CD&V altijd heel duidelijk gesteld dat het cruciaal is dat die in volle autonomie en onafhankelijkheid hun werk kunnen doen. Concreet voor het Kinderrechtencommissariaat betekent dit dat we het belangrijk vinden dat er een orgaan is waar kinderen en jongeren terecht kunnen, dat in alle onafhankelijkheid het belang van kinderen en jongeren kan verdedigen. Voor het Vlaams Vredesinstituut zijn er misschien wel een aantal raakpunten maar an sich is het geen mensenrechteninstituut.

Collega Sminate stelt dat het doel is dat deze organisaties inkantelen. Ik wil toch nog even herhalen dat in het regeerakkoord is afgesproken dat Vlaanderen uit Unia stapt en een Vlaams gelijkkansencentrum zal oprichten waarbinnen ook de genderkamer van de Vlaamse Ombudsdienst inkantelt maar er staat niets over de inkanteling van die sectorale organisaties. En ook het principiële goedgekeurde voorontwerp bevestigt geen inkanteling van die organisaties. Er staat wel dat er een onderzoek naar zal worden gevoerd. CD&V wacht dat onderzoek af en zal dat samen bekijken met de adviezen van de hele reeks adviesorganen die worden gehoord en van de betrokken sectorale organisaties zelf. We zullen dat allemaal samen bekijken maar principiële denken wij wel dat de bestaande sectorale organisaties het beste in alle onafhankelijkheid en autonomie hun werk kunnen doen.

Een verregaande samenwerking uiteraard, maar met de nodige autonomie.

De belangrijkste uitdaging van vandaag blijft om de opstart van een Vlaams mensenrechteninstituut goed voor te bereiden. Minister, u neemt een goede start.

De voorzitter: Mijnheer Van de Wauwer, kunt u afronden? U gaat over uw tijd.

Orry Van de Wauwer (CD&V): Ik zal afronden.

Het moet onmiddellijk en vanaf de eerste dag functioneren. Er mag geen pauze zitten tussen Unia en het eigen instituut. Minister, hoe gaat u ervoor zorgen dat de bestaande expertise en kennis bij het personeel wordt meegenomen? Dat is cruciaal. Ik heb dezelfde vraag als mevrouw Goeman. Wat hebt u voor ogen voor het personeel van Unia?

De voorzitter: De heer Ongena heeft het woord.

Tom Ongena (Open Vld): Voorzitter, dank aan de vraagstellers om dit belangrijke debat op de agenda te zetten. We hebben het er al uitvoerig over gehad bij de begrotingsbesprekingen, maar we kunnen het debat niet genoeg voeren. Het is een cruciaal debat, zeker als we voelen dat men vanuit de conservatieve, rechtse en extreemrechtse hoek de aanval al heeft ingezet op het mensenrechtenacquis dat we hebben opgebouwd sinds WO II. Het debat ligt ons als Open Vld heel na aan het hart, we gaan dit van zeer nabij opvolgen.

In ieder geval, minister, kunt u op de volle steun van Open Vld rekenen, ook voor uw ambitie om de uittrede uit Unia te gebruiken om meer ambitie te tonen bij de schending en handhaving van onze mensenrechten. Dat is wat op de tafel ligt: een systeem dat sterker is, dat meer garanties biedt dan vandaag. Zoals u terecht zei, minister, is het systeem vandaag ook niet perfect.

Ik hoop dat de collega's van links daar met een open blik naar willen kijken. Ik begrijp, ik heb het in de media gelezen, dat er ongerustheid heerst in de sector. Dat is ook logisch, elke grote verandering roept vragen en weerstand op. Wat Open Vld betreft, kan ik u geruststellen, de mensenrechten liggen ons heel na aan het hart. Elke ambitie om tot een sterker systeem te komen, kan op onze volle steun rekenen.

De voorzitter: Mijnheer Ongena, u bent de eerste vannamiddag die zich aan de spreektijd houdt.

Mevrouw Moerenhout heeft het woord.

An Moerenhout (Groen): Voorzitter, minister, de kritieken van het middenveld zijn bezorgdheden die wij delen en die Groen al meermaals ter sprake bracht: onvoldoende betrokkenheid, minder slagkracht. Ik vond de kritieken niet min. Als die organisaties vrezen dat de rechten van de burgers in ons land niet meer even grondig beschermd zullen worden, mag u dat niet naast zich neerleggen. Vanuit onze partij roep ik met aandrang op om de kritiek van de organisaties mee te nemen in de verdere uitrol.

Ik wil graag even doorgaan op die A-status. U haalt telkens aan dat u die dolgraag wilt behouden, dat die ongelooflijk belangrijk is voor het doorzetten van uw plannen. Ook de middenveldorganisaties schrijven in hun stuk dat het instituut voor een A-status een zo ruim mogelijk mandaat nodig heeft. Zoals het voorontwerp van decreet nu is opgesteld, ontbreekt elk overleg met bestaande mensenrechten- en middenveldorganisaties, wat natuurlijk cruciaal is. U hebt dat brede mandaat nodig.

Wat me ook nog opvalt en waar mijn vraag eigenlijk over gaat, is dat u aanvankelijk zei dat de samenwerking met andere bevoegdheidsniveaus ongelooflijk belangrijk is. U zegt zelfs: dat is de evidentie zelve want ook dat is een vereiste om de A-status te halen. Daar hebt u 100 procent gelijk in. Ik heb in het verleden al gezegd dat wij voor het behoud van Unia zijn, maar als u dan per se wilt doorzetten, moet die A-status een garantie zijn.

Ik was de dag voor Kerstmis heel erg verbaasd. Het Brussels Hoofdstedelijk Parlement hield een debat over dit thema en Brussels staatssecretaris Ben Hamou zei

dat Brussel niet werd meegenomen in de besprekingen die voorafgingen aan de conceptnota en het ontwerp van decreet. Dat vind ik heel vreemd, minister. Als u echt die A-status wilt halen, als u echt een sterk instituut wilt oprichten, waarom hebt u Brussel en de andere beleidsniveaus dan niet meegenomen? Brussel leek me daar niet heel tevreden over en dat vind ik logisch. Als u zo'n groots plan en ambitie hebt, had u op voorhand die bevoegdheidsniveaus ook moeten betrekken. Waarom hebt u dat in godsnaam niet gedaan?

De voorzitter: Minister Somers heeft het woord.

Minister Bart Somers: Dank u voor de vele vragen. Het is inderdaad een belangrijk, zelfs essentieel, thema, ook voor mij. De bepaling in het regeerakkoord is voor mij essentieel en bindt mij. Ik geloof er sterk in. Ik geloof in de mogelijkheid om van een uitstap een opportuniteit te maken om stappen vooruit te zetten op het vlak van de mensenrechten.

We hebben op voorhand niet gesproken met die organisaties, omdat we als regering in onze conceptnota een ambitie naar voren schuiven. We zouden willen dat organisaties die met mensenrechten bezig zijn in één huis terechtkomen. Dat is onze ambitie. Dat is geen ambitie die we opleggen. We onderzoeken of onze ambitie haalbaar is, verstandig is, een meerwaarde betekent. We willen de organisaties niet in elkaar schuiven om centen te besparen. We gaan de volgende jaren juist meer geld uitgeven aan de bescherming van mensenrechten. We willen dat niet doen omdat we geobsedeerd zijn door één instelling, neen, we willen dat omdat we geloven dat het onderbrengen van al deze instellingen in één huis de mensenrechten meer kan dienen.

We gaan dat onderzoeken. We gaan onderzoeken of dat kan gebeuren en als we dat doen, onder welke voorwaarden dat moet gebeuren. We onderzoeken dat met iemand die door vriend en vijand gerespecteerd wordt als een autoriteit, misschien wel dé autoriteit in ons land, op het vlak van mensen- en kinderrechten. Op basis van het onderzoek van die persoon en van Ernst & Young gaan we het Vlaams Parlement inlichten en kijken of we de juiste keuze maken voor al die instellingen en op welke manier dat moet gebeuren. Evident, pas nadat we het engagement hebben uitgesproken, start het gesprek. Je kunt toch niet gaan praten met mensen voor je een ambitie hebt? We hebben een intentie geuit en gaan dan praten. Dat is volgens mij de logische volgorde.

Mevrouw Goeman, u vindt het belangrijk dat elke burger naar de rechtbank kan stappen bij discriminatie. Dat zal in de toekomst zo blijven! Niemand wordt gedwongen om naar dat instituut te stappen. De weg naar de rechter ligt altijd open, voor iedereen. Het mensenrechteninstituut is een aanbod aan mensen die zich gediscrimineerd voelen om op een laagdrempelige manier eerst in een bemiddelings-traject te stappen en als dat geen gewenst resultaat kan opleveren, de kamer een gezaghebbende uitspraak laten doen. In Nederland wordt dat gevolgd en dat heeft wel degelijk consequenties. Als men de uitspraak volgt, zijn er schadevergoedingen, aanpassing van de regels, betere informatie en dergelijke. Dat beogen we: stappen vooruitzetten op het terrein op het vlak van mensenrechten.

Dan de eenloketfunctie. Ik vind het heel raar dat men zich opeens begint te verzetten tegen de eenloketfunctie omdat het allemaal complex en moeilijk is. Dat is toch klantvriendelijk? Dat is toch een ambitie die we altijd moeten hebben? Dat het in de praktijk soms moeilijk is, ongetwijfeld. Ik ben twintig jaar burgemeester, we hebben ook de eenloketfunctie ingevoerd omdat onze ambtenaren allemaal gespecialiseerd waren in allemaal verschillende loketten. Dat was een hele aanpassing. In de backoffice is dat soms nog complex, maar voor de burger aan het loket is dat poepsimpel geworden. Je kunt naar één loket op het stadhuis gaan en je

krijgt alle informatie over elk dossier. Dat is toch wat we moeten ambiëren? Beweren dat dat vandaag eenvoudig is? Laat ons eerlijk zijn, kinderrechten, de Genderkamer, de bevoegdheden van Unia, denkt u dat daar nooit discussies zijn waar men het best terecht kan? Denkt u dat elk dossier even duidelijk is? Dat het alleen maar kinderrechten of alleen maar de Genderkamer of alleen maar Unia is?

We moeten sowieso naar een eenloketsysteem gaan. Dat is voor de klant eenvoudiger. De Vlaming met een probleem van discriminatie moet toch niet zelf beginnen uitzoeken waar hij naartoe moet? Het is eenvoudig: hij gaat naar een loket en dat loket zorgt ervoor dat hij wordt toegeleid naar de juiste diensten en op de juiste manier wordt ondersteund.

Ik denk dat we die stap verder moeten zetten.

Je zegt dat je in Nederland in elke gemeente een ambtenaar hebt die mensen naar dat orgaan toeleidt. Maar in Nederland heeft men geen bemiddeling. We kopiëren Nederland niet helemaal. We kopiëren de geschillenkamer van Nederland maar wij zetten de mogelijkheden van bemiddeling en laagdrempeligheid daar nog eens bovenop. Vandaag bestaan er mogelijkheden en systemen genoeg om die laagdrempeligheid op een goede manier te organiseren.

De vraag naar schaalvoordelen speelt bij ons, in deze stand van zaken, absoluut niet. Als er ooit schaalvoordelen kunnen worden gerealiseerd, ja, waarom zouden we dat dan niet doen? Maar dat is niet de motivatie om ons af te vragen of we de verschillende instellingen niet beter kunnen integreren. Die vraag is ingegeven door het inzicht en de overtuiging dat één Vlaams robuust mensenrechteninstituut dat voor alle mensenrechten geldt en een brede bevoegdheid heeft misschien wel een meerwaarde zou kunnen zijn. Maar zijn we 100 procent zeker dat dit voor alle instellingen een goede zaak is? Neen. Want anders hadden we er geen onderzoek naar gedaan. Dan hadden we het gewoon beslist. Net omdat we zeker willen zijn dat we in dit dossier geen fouten maken, laten we dat ernstig onderzoeken. Tijdens dat onderzoek wordt er gepraat met elke instelling. Dat is evident. Trouwens, die gesprekken zijn bezig.

Mevrouw Sminate, de datum voor de oplevering van het rapport is eind mei 2022. De fysieke locatie is in deze stand van zaken nog niet aan bod gekomen.

Het laatste element betreft de vraag over LEVL. LEVL heeft de decretale opdracht om beleidsadviezen te geven. Dat is wat we samen beslist hebben. LEVL is een middenveldorganisatie die beleidsadviezen moet geven. Ik ben niet de overtuiging toegedaan dat we elk kritisch advies als een vijandige aanval moeten ervaren. Ik vind het goed dat middenveldorganisaties zich uitspreken en af en toe waarschuwen en op mogelijke problemen wijzen. Daarom is er ook een vrije tribune waar een aantal van die organisaties vragen stellen en zelfs kritiek uiten. Dat is op zich een gezond onderdeel van het democratisch debat. Het laat ook toe om verder te reflecteren, nog te verbeteren of om goede argumenten te zoeken die dat kunnen tegenspreken. Als je die goede argumenten niet vindt, moet je je beleid en je zaak aanpassen. Op zich is dat dus absoluut geen probleem. Maar natuurlijk hoop ik wel – en dat is het verschil met vroeger – dat LEVL zich ook engageert voor concrete acties op het terrein. Dus niet alleen maar kritiek en adviezen geven, maar ook handen uit de mouwen steken en meewerken aan een inclusieve samenleving. Ik hoop – en ik ben ervan overtuigd – dat ze ook op een andere manier dan alleen met beleidsadviezen zullen bijdragen tot een inclusief Vlaanderen dat voor iedereen gelijke kansen garandeert. Het is absoluut ook de intentie van LEVL om dat te doen. Dat is eigenlijk de meerwaarde, de fundamentele vernieuwing die doorgevoerd is in deze middenveldorganisatie.

Collega Van de Wauwer, over uw vraag over de overheveling van het personeel van de Genderkamer en het Kinderrechtencommissariaat – of, sorry: Unia in dit

geval – kan ik het volgende zeggen. Er is onderzoek naar, en dat maakt deel uit van de studie. Er zijn gesprekken bezig. Dat is niet zomaar simpel een-op-een te realiseren. Het overdragen van personeel van de ene instelling naar de andere is technisch-juridisch een tamelijk complexe materie. Er wordt de volgende maanden verder aan gewerkt, er zal meer duidelijkheid komen bij het nemen van de opties.

Collega Ongena, ik dank u voor uw warm pleidooi ter bescherming van de mensenrechten en het engagement van uw partij ter zake. Ik deel dat.

Mevrouw Moerenhout, er waren in uw betoog twee zaken essentieel. U hebt eerst en vooral gewezen op de A-status en het feit dat daar voorwaarden voor bestaan. We zijn ons daar terdege van bewust. Het is inderdaad niet mogelijk een A-status te bekomen als men niet tot een samenwerkingsakkoord kan komen. Maar ik ga ervan uit dat in een land waar er vandaag geen enkele organisatie is met een A-status, alle beleidsniveaus het belangrijk vinden – zeker als ze mensenrechten hoog in het vaandel dragen – om mee te bouwen aan de context om die A-status te realiseren.

Ik zal me dus inzetten voor een samenwerkingsakkoord met de andere entiteiten om goed samen te werken en dan is de A-status binnen bereik. Dat vind ik belangrijk. Het zal één van die duidelijke stappen vooruit zijn op het vlak van de bescherming van de mensenrechten. Vandaag heeft ons land geen A-status. De Vlaamse Regering heeft gezegd dat ze die A-status wil hebben. Daar is een samenwerkingsakkoord voor nodig. In een federaal land is dat de evidentie zelf. Wel, we zullen ervoor zorgen dat dat samenwerkingsakkoord er komt.

Over de opmerking waarom we hen dan niet hebben betrokken bij het decreet kan ik het volgende zeggen. Ik vind dat een verkeerde benadering van de Vlaamse autonomie. Wij zijn autonoom bevoegd voor onze bevoegdheden en voor onze thema's. En wij maken voor al onze bevoegdheden een mensenrechteninstituut dat beantwoordt aan alle internationale criteria die toelaten een A-status te behalen. Dat is wat we doen. We onderhandelen niet over onze bevoegdheden. De enigen die inspraak hebben over onze bevoegdheden zijn het Vlaams Parlement en de Vlaamse Regering. Wat we wel doen zodra we ons huis op orde hebben, is de hand reiken naar de anderen om te zeggen dat hopelijk ook zij hun huis op orde hebben, en zo niet dat we hen dan uitnodigen om dat te doen. Laat ons minstens samenwerken en een akkoord afsluiten zodat we dat samen kunnen realiseren. Want als wij de A-status hebben, kan iedereen die bekomen; zonder ons kan niemand die bekomen. Laat ons dus constructief samenwerken aan deze A-status. Ik ga ervan uit dat al die andere regeringen mensenrechten ook belangrijk vinden.

Trouwens, de gesprekken zijn wel degelijk al bezig. Op 1 december 2021 is er een overleg geweest met de kabinetten van mevrouw Ben Hamou, mevrouw Van den Brandt en Pascal Smet. We zijn daar dus volop mee bezig. We werken eraan. We moesten eerst zelf ons concept klaar hebben en het in de vorm van een decreet gieten dat een eerste keer is goedgekeurd. De volgende stap is een samenwerkingsakkoord. We gaan stapsgewijs verder in de richting van een heel sterk mensenrechteninstituut dat garant staat voor een betere en meer performante bescherming en op het terrein een succesvollere bescherming van de mensenrechten in Vlaanderen en bij uitbreiding in ons land.

De voorzitter: Mevrouw Goeman heeft het woord.

Hannelore Goeman (Vooruit): In deze discussie, minister, moet één ding voorop staan en daar zijn we het alvast over eens: een performante bescherming van de mensenrechten in Vlaanderen en ons land én het voeren van een efficiënt beleid als het gaat over de strijd tegen discriminatie. Wij willen gerust mee nadenken over een efficiëntere organisatie van het mensenrechtenlandschap in ons land.

De eenzijdige terugtrekking van Vlaanderen uit Unia gaat echter daar niet over. Dat is een politieke beslissing geweest die wat ons betreft de bescherming van de mensenrechten in Vlaanderen niet ten goede zal komen. We zijn er echt van overtuigd dat de oprichting van een eigen instituut vooral heel duur en niet efficiënt is. Het dreigt de zaken ook nog complexer te maken. Dat vinden we samen met de middenveldorganisaties. Het zal ook de stap naar de rechtbank – als mensen die willen zetten – gewoon veel moeilijker maken omdat ze niet langer kunnen rekenen op begeleiding om zich daar degelijk op voor te bereiden. Ik kan maar herhalen dat we dit geen goede beslissing vinden en dat we de beslissing om uit Unia te stappen betreuren.

We kunnen alleen maar hopen dat jullie er het beste van maken en daarom vragen we toch nog eens met aandrang dat er zo snel mogelijk duidelijkheid komt voor het personeel over die overstap, met garanties over het behoud van werk en arbeidsvoorwaarden. En dat er zo snel mogelijk wordt overlegd met andere bevoegde overheden, als u die A-status ooit hoopt te behalen.

We vragen ook dat er duidelijk wordt onderzocht wat de meerwaarde is van een inkanteling en dat er op dat moment ook met de betrokken organisaties zeer uitgebreid overlegd wordt.

Tot slot nog een oproep om toch nog eens na te denken over de mogelijkheid voor begeleiding om de stap naar de rechtbank te zetten. Dat zou ook mogelijk moeten zijn vanuit het nieuw Vlaams Mensenrechteninstituut. Dat zou voor ons een heel belangrijke stap in de goede richting zijn. Anders zullen er vooral voor kwetsbare mensen nog grotere drempels zijn om naar de rechtbank te stappen als ze gediscrimineerd worden. Uw woorden ten spijt, minister, vrees ik dat als dat niet gebeurt we in Vlaanderen eerder een stap achteruit dan een stap vooruit zetten als het over de bescherming van mensenrechten en de strijd tegen discriminatie gaat.

De voorzitter: Mevrouw Sminate heeft het woord.

Nadia Sminate (N-VA): Minister, we moeten alle zeilen bijzetten om de inkanteling van de verschillende sectorale gelijkheidsorganen – en niet 'gelijkheidsorganen' zoals we allebei verkeerd hebben gezegd – mogelijk te maken. We zullen op Vlaams niveau dan één enkel aanspreekpunt hebben.

Minister, u bent goed op weg om dit tot een goed einde te brengen. Als het goed is, mag dat ook worden gezegd.

De voorzitter: De vragen om uitleg zijn afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Paul Van Miert aan Bart Somers, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen, over de handhaving van de verboden op vuurwerk en de verkoop ervan – 1152 (2021-2022)

Voorzitter: de heer Kris Van Dijck

De voorzitter: De heer Van Miert heeft het woord.

Paul Van Miert (N-VA): Voorzitter, collega's, ik wil jullie allemaal een gezond, voorspoedig en succesvol 2022 wensen. Met mijn vraag keer ik even terug naar de jaarwisseling en naar een discussie die ik tijdens mijn vijftienjarig lokaal mandaat nooit heb weten plaatsvinden tijdens de eerste weken na de jaarovergang, met name over het gebruik van vuurwerk.

Wat is dan het verschil met de vorige jaren? Ik heb intussen ook andere burgemeesters en lokale mandatarissen uit de Kempen gesproken en daaruit bleek dat er zwaarder vuurwerk en grotere hoeveelheden vuurwerk zijn afgestoken. Dat kan misschien worden teruggebracht op het hele covidgebeuren waardoor meer mensen zijn thuisgebleven. Men was er ook al veel dagen voordien mee bezig en ook op nieuwjaarsdag zelf kon men overal nog voortdurend knallen horen.

We hebben al tal van initiatieven genomen. Ook de minister van Dierenwelzijn heeft twee of drie jaar geleden al een initiatief genomen op basis van het dierenwelzijn maar is daarvoor teruggefloten door de Raad van State. Vorig jaar hebben ook de gouverneurs geprobeerd een verbod op vuurwerk op te leggen. Dan komen we natuurlijk terug bij de lokale besturen. Ik denk dat in bijna elk uniform gemeentelijk politiereglement een regelgeving inzake vuurwerk is opgenomen. Het gaat dan om een verbod op vuurwerk of het vragen van toestemming aan het college van burgemeester en schepenen.

We botsen echter altijd op dezelfde limieten, met name de handavingslimieten. De politie heeft niet de mankracht of kan niet altijd op tijd zijn om dit te handhaven. Intussen zien we dan ook dat veel collega's-burgemeesters pleiten voor een verbod of een gedeeltelijk verbod voor particulieren omdat het aantal incidenten jaar na jaar stijgt. Minister, ik weet dat het een federale materie is maar ik wil u hierover toch een aantal vragen stellen.

Welke mogelijkheden ziet u ter ondersteuning van de Vlaamse gemeenten die een verbod op vuurwerk op oudejaarsnacht invoeren? Hoe staat u tegenover de oproep van de voorzitter van de Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten (VMSG) over het verbod op de verkoop van bepaalde vormen van vuurwerk?

De voorzitter: Minister Somers heeft het woord.

Minister Bart Somers: Mijnheer Van Miert, vooreerst wil ik nogmaals mijn medeleven betuigen aan de slachtoffers en nabestaanden van de gasramp in uw stad Turnhout. Dat heeft iedereen getroffen en ik sta er dan ook op een eresaluut te brengen aan u en aan uw diensten die daar schitterend werk hebben geleverd in moeilijke omstandigheden, waarvoor dank.

Ik zal uw drie vragen samen behandelen.

Voor de duidelijkheid zal ik eerst het wettelijk kader nog eens in herinnering brengen. De Vlaamse decreetgever had bij decreet van 26 april 2019 een principieel verbod ingevoerd op het gebruik van vuurwerk en dergelijke. Gemeentebesturen kregen wel nog de mogelijkheid om daarvan af te wijken op bepaalde plaatsen en momenten. Dit decreet is echter bij arrest van 17 december 2020 door het Grondwettelijk Hof vernietigd. Het Grondwettelijk Hof was van mening dat het opleggen van dergelijk principieel verbod tot de bevoegdheid van de federale overheid behoort. De federale overheid is daar dus exclusief bevoegd voor.

De gouverneurs en lokale besturen kunnen wel voorzien in een verbod om vuurwerk af te steken, zoals u zelf al hebt gezegd. Veel gemeenten hebben al een dergelijk verbod opgenomen in hun politiereglement. Een reglement is er om nageleefd te worden. Ik wil de burgers dan ook oproepen zich te gedragen naar deze reglementen.

Lokale besturen moedig ik ook aan om inwoners te sensibiliseren over de gevaren van vuurwerk. Veel lokale besturen doen dat al. In november vorig jaar bijvoorbeeld ging de campagne 'Ik knal zonder vuurwerk' opnieuw van start, waarbij alle Vlaamse brandweerkorpsen hebben opgeroepen om zelf geen vuurwerk af te steken met oudjaar.

U geeft terecht aan dat het vuurwerkverbod een verbod is dat moeilijk te handhaven is. Ik heb dat ook zelf ondervonden als burgemeester. Ik heb jarenlang op uw stoel gezeten, ik zit er nu alleen nog maar symbolisch op.

Ik wil benadrukken dat de lokale besturen en de lokale politie er alles aan doen om die handhaving te verzekeren. Het is belangrijk dat burgers dat weten. De lokale besturen en de lokale politie nemen veel taken op zich. Zeker op een oudejaarsavond is de lokale politie actief op veel fronten.

Wat de handhaving volgens mij zou kunnen faciliteren, is de invoering van een verbod op het gebruik van vuurwerk samen met een verbod op de verkoop van vuurwerk aan particulieren. Ik steun dus de oproep van de voorzitter van de VVSG om een verbod op de verkoop van bepaalde vormen van vuurwerk in te voeren. Het is echter de federale overheid die dat moet regelen.

Ook mijn collega-minister Ben Weyts heeft in de Commissie voor Brussel, de Vlaamse Rand en Dierenwelzijn van 13 januari 2021, dus ongeveer een jaar geleden, al aangegeven dat er het best wordt nagedacht over een verbod op de verkoop van bepaalde vormen van vuurwerk. Hij suggereerde toen dat het Vlaams Parlement ook kon nadenken over een resolutie waarin de Federale Regering wordt opgeroepen om actie te ondernemen. Dit is volgens mij een goede suggestie.

De federale collega's zouden ook eens kunnen kijken naar de regelgeving in Nederland. Daar werkt men met een vuurwerkverbod dat bestaat uit vier onderdelen: een verbod op de verkoop van oudejaarsvuurwerk, een verbod voor particulieren om oudejaarsvuurwerk af te steken, een verbod op het vervoeren van vuurwerk en een verbod op het bezitten van vuurwerk.

Ik denk dat het voor de Federale Regering interessant zou zijn om deze regeling verder te bestuderen. Ook de VVSG gaf aan de regelgeving in Nederland te zullen bestuderen, ook wat het aspect handhaving betreft.

De burgemeester van Tongeren en Kamerlid Patrick Dewael heeft recent via de pers al laten weten dat hij de problematiek in de Kamer op de agenda van de bevoegde commissie zal zetten. Hij suggereert ook een oplossing in overleg met Nederland en Luxemburg. Dat is volgens mij een goede suggestie. Grensoverschrijdende afspraken over welke vuurwerken verboden zijn, lijken mij ook noodzakelijk om vuurwerktoerisme, dat u wellicht ook kent in uw regio, tegen te gaan.

Ik heb zelf nog geen contact gehad met de Federale Regering om mogelijke oplossingen te bespreken. Vlaams Parlementslid Gwenny De Vroe riep minister Weyts in 2021 al op om overleg op te starten met de Federale Regering en met andere deelstaten.

Daarnaast heeft minister Weyts in maart 2021 in een brief aan de federale minister van Economie, Pierre-Yves Dermagne, gevraagd om na het arrest van het Grondwettelijk Hof van 17 december 2020 het nodige te doen en een verbod in te voeren op het gebruik van vuurwerk.

Tot slot heeft de voorzitter van de VVSG begin deze maand aangekondigd in overleg te willen gaan met het federale en Vlaamse niveau. Ik ondersteun deze oproep en heb daarom ook al proactief contact opgenomen met de VVSG. Ik heb aangegeven dat ik altijd bereid ben om deel te nemen aan dit overleg. Het lijkt mij immers noodzakelijk om deze problematiek samen met alle stakeholders te bekijken: de lokale besturen, de federale ministers van Economie en Binnenlandse Zaken, de Vlaamse minister van Dierenwelzijn, de VVSG enzovoort. Ik hoop dat dit een duidelijk antwoord was.

De voorzitter: De heer Van Miert heeft het woord.

Paul Van Miert (N-VA): Dat was een heel duidelijk antwoord, minister. Alle aspecten die ik wilde horen, zitten er ook in, onder meer het grensoverschrijdende aspect. Het is belangrijk om dat samen met Nederland en met onze buurlanden te doen. Zo niet, is het vechten tegen de bierkaai en roeien tegen de stroom in. We moeten echter naar een goede regelgeving gaan. We zeggen dat elk jaar, minister, maar u geeft aan dat u ook zelf deel wilt uitmaken van een eventuele werkgroep die hier verder aan kan werken. Ik wil me vanuit de Kempen ook zelf kandidaat stellen om dat mee te trekken en ervoor te zorgen dat dit op de agenda blijft staan zodat we volgend jaar niet opnieuw met dezelfde problematiek worden geconfronteerd.

Ik heb heel veel filmpjes gezien op sociale media waar vuurwerk wordt afgestoken op hoofdhoogte. Het was te gek voor woorden. Het zal duren tot er doden vallen. Als beleidsmakers hebben we de verantwoordelijkheid om te proberen dat vooraf op te lossen maar ik wil het graag samen met u en met de collega's van de Federale Regering warm houden zodat we niet nog eens een oudejaar vol vuurwerk moeten meemaken.

De voorzitter: Ik wil even mijn prerogatief van voorzitter misbruiken. Ik werd door heel wat mensen aangesproken om ervoor te zorgen dat dit onheil – als ik dat zo mag zeggen – uit de wereld kan worden geholpen. Ik dank de vraagsteller en de minister die in mij een bondgenoot zullen vinden in de zoektocht naar oplossingen zodat dit weggegooid geld, want zo noem ik dat, een halt wordt toegeroepen.

De voorzitter: Minister Somers heeft het woord.

Minister Bart Somers: Na de wijsheid van twee Kempense burgemeesters huldig ik mij in een omstandig stilzwijgen.

De voorzitter: Wijs gesproken, minister.

De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Nadia Sminate aan Bart Somers, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen, over de ondersteuning voor het PolarProf-project van het Hannah Arendt Instituut – 1165 (2021-2022)

Voorzitter: de heer Kris Van Dijck

De voorzitter: Mevrouw Sminate heeft het woord.

Nadia Sminate (N-VA): Voorzitter, minister, collega's, enkele weken geleden hielden we een geanimeerd debat over de werking en rol van het Hannah Arendt Instituut (HAI) sinds de opstart van deze instelling in het stadhuis in Mechelen. Tijdens deze discussie stelde ik me vragen over het gebrek aan meerstemmigheid in de behandelde onderwerpen en ik maakte ook enkele inhoudelijke bedenkingen naar aanleiding van een financieel eindverslag van uw eigen administratie. Eveneens merkte ik op dat u in eerdere vragen om uitleg duidelijk had aangegeven dat het bij een eenmalige startsubsidie voor deze organisatie zou blijven, wat toen niet langer klopte.

Enkele weken na deze gedachtewisseling keurde u het PolarProf-project goed. Na een grondige lezing van het projectvoorstel kwam ik tot de vaststelling dat er op een aantal punten rekening werd gehouden met mijn kritische bemerkingen. Dit PolarProf-project is vele malen duidelijker opgesteld dan de vorige projectmatige subsidies die in 2020 en 2021 werden toegekend.

In de projectoproep wordt ook duidelijk aangegeven dat het HAI op een ongebonden wijze met de Vlaamse identiteit moet omgaan en zeker het Nederlands moet vooropstellen. Voor onze fractie is dat wel degelijk een essentieel element en we verwachten dat dit als leidraad wordt gebruikt in de verdere werking van het instituut.

Tot daar het positieve. Ondanks deze positieve signalen blijf ik met een gezonde dosis terughoudendheid naar de werkzaamheden van het Hannah Arendt Instituut kijken. Het centrale thema 'polarisatie' is eveneens onderwerp van heel wat debat. De noemer haatspraak op zichzelf is al een beladen term waar sommigen erg veel en anderen erg weinig onder verstaan. Belangrijke elementen in dit debat zijn de vrije meningsuiting en het principe van meningsverschillen. Dat zal altijd een richtmeter in mijn analyses zijn.

Tot slot rust er een belangrijke taak bij het HAI zelf. Het moet zelf de huidige werking overstijgen en werkelijk die toxische polarisatie aanpakken en dus het eigen grote gelijk telkens opnieuw in vraag durven te stellen. Enkel op deze manier kan de nobele doelstelling van dit project tot een meerwaarde leiden voor het Vlaamse beleid.

Minister, op welke manier zal het Hannah Arendt Instituut, naar aanleiding van deze projectondersteuning, de pluriformiteit en de meerstemmigheid binnen de eigen organisatie versterken en garanderen?

Op welke manier zult u erop toezien dat de duidelijke bepalingen inzake meerstemmigheid en de centrale rol van het Nederlands uit de begeleidende nota op het terrein zullen worden toegepast en gehandhaafd?

Op welke manier zullen de inspanningen en acties uit dit projectvoorstel overeenkomen met de Vlaamse beleidsdoelstellingen?

Op welke manier zal het instituut contacten opbouwen met lokale besturen en hun noden op het terrein concreet ondersteunen of lenigen?

Kunt u nadere toelichting geven over het totaalbedrag van meer dan 800.000 euro dat wordt toegewezen aan het instituut en de precieze aanwending ervan? Welke controlemechanismes werden ingebouwd ter controle van de juiste aanwending van dit bedrag?

De voorzitter: Minister Somers heeft het woord.

Minister Bart Somers: Dank u voor uw vraag, mevrouw Sminate. Op 10 december keurde de Vlaamse Regering het project PolarProf van het Hannah Arendt Instituut goed. Het project omvat het opzetten van leertrajecten en -netwerken voor lokale besturen in de aanpak van online en offline polarisatie, desinformatie en haatspraak.

Het Hannah Arendt Instituut wil de pluriformiteit en meerstemmigheid garanderen via zijn wetenschappelijke en maatschappelijke adviesraad. Per verbonden universiteit – momenteel zijn dat de UAntwerpen, VUB, KU Leuven en UGent, en de universiteit van Hasselt is ook kandidaat – worden in een beurtroolsysteem drie professoren toegewezen. Zij maken deel uit van de wetenschappelijke adviesraad en zijn de eerste link naar de universiteiten en hun vakgroepen.

De leden van de maatschappelijke adviesraad worden geselecteerd op basis van expertise en ervaring binnen maatschappelijke relevante thema's. Het Hannah Arendt Instituut werkt momenteel aan de samenstelling van die raad, zodat de relevante insteken in de brede samenleving aanwezig zijn in het interne debat. Daar deel ik uw bekommernis, ik heb er met de rectoren over gepraat en zij delen

deze bekommernis eveneens. De raad bewaakt mee dat de maatschappelijke inbedding optimaal is en een zo breed mogelijk netwerk omvat. Daarbij wordt er niet vertrokken vanuit een links-rechts-framework, maar steeds op basis van kennis, ervaring en feitelijkheid. Het interne debat moet op een volwassen en brede manier worden gevoerd. De wetenschappelijke raad en de maatschappelijke raad bewaken de pluriformiteit van het project en de acties.

Ik deel uw mening over het gebruik van het Nederlands. Nederlands is de taal die ons verbindt, het is de taal van de ontmoeting. Goede kennis van het Nederlands gaat segregatie tegen. Ik vind dat heel belangrijk, het staat ook in de goedgekeurde projectnota. Ik zal die blijven opvolgen en aan het HAI vragen om dit actief op te volgen.

Zoals u zelf ook al vermeldde, draagt het project bij aan de realisatie van het actieplan ter preventie van gewelddadige radicalisering, extremisme, terrorisme en polarisatie. Een van de focuspunten is het versterken van onze samenleving tegen negatieve polarisatie die mogelijk tot gewelddadige radicalisering leidt en de ondersteuning van lokale besturen in de aanpak ervan. Het project zal ook bijdragen aan de doelstelling om het beleid rond radicalisering, extremisme en polarisatie wetenschappelijk te onderbouwen. Beide doelstellingen komen samen in het project PolarProf.

Daarnaast draagt PolarProf bij aan de realisatie van het Plan Samenleven waarbij een van de robuuste projecten wordt ingezet op lokale uitdagingen inzake polarisatie. Het Hannah Arendt Instituut heeft reeds contacten opgebouwd met lokale besturen binnen de projectsubsidie van 2021 'Bridging the gap', om de brug tussen wetenschap en lokaal bestuur te slaan. Ze zullen deze contacten verder uitbreiden.

Om de noden van de lokale besturen in kaart te brengen, wordt er een bevraging bij lokale besturen georganiseerd. Dit gebeurt in samenwerking met het Agentschap Binnenlands Bestuur, het Agentschap Integratie en Inburgering en de Vlaamse Vereniging van Steden en Gemeenten (VVSG). Op basis van deze resultaten wordt een online leertraject ontwikkeld. Professionals van lokale besturen worden eerst toegeleid naar het digitale basispakket via een communicatiecampagne. Daarbij kunnen ze ook ondersteund worden bij eventuele vragen. Vervolgens worden er twee soorten fysieke sessies regionaal in Vlaanderen georganiseerd. Na het doorlopen van het digitale leertraject worden de professionals uitgenodigd op de actiedagen. De focus ligt op het vertalen van de theorie naar een concreet actieplan voor de lokale praktijk. Daarna worden ze uitgenodigd op de inspiratie- en reflectiedagen. Daar lichten lokale besturen hun actieplannen of goede praktijken toe en wordt er in groep op gereflecteerd.

Het doel is dubbel: enerzijds de theorie concreet maken in de lokale praktijk, anderzijds elkaar inspireren en reflecteren op elkaars praktijken. In totaal wordt er 805.200 euro toegekend voor drie jaar, van 1 januari 2022 tot 31 december 2024. Zoals het budget nu geraamd is, gaat er 699.000 euro naar personeelskosten. Deze kosten gaan naar het operationeel team dat gedurende drie werkingsjaren alle facetten van het project coördineert, uitvoert en ontwikkelt.

Daarnaast zijn er overheadkosten die, zoals altijd bij de Vlaamse administratie, geraamd worden op 10 procent van de personeelskosten. En dan zijn er de werkingskosten die worden geschat op 33.000 euro. Deze kosten gaan voornamelijk naar de communicatie van het project, het organiseren van de regionale actie-, inspiratie-, en reflectiedagen en het voorzien van sprekersvergoedingen voor experts.

In het besluit van de Vlaamse Regering worden verschillende controlemechanismen ingebouwd. Via een stuurgroep, die vier keer per jaar samenkomt, wordt on-

der meer de voortgang van het project en de complementariteit met andere projecten bewaakt. In het projectvoorstel worden de vooropgestelde resultaten opgenomen. Voor wat betreft het onderdeel 'het inspireren, adviseren en ondersteunen van lokale besturen in het opmaken van lokale actieplannen' worden de acties tijdens de eerste stuurgroep concreter ingevuld, zodat duidelijk wordt hoeveel keer minstens een bepaalde actie zal worden uitgevoerd. Wijzigingen in de loop van het project worden schriftelijk onmiddellijk gesignaleerd aan het Agentschap Binnenlands Bestuur. Ten slotte wordt er zowel een functionele als financiële verantwoording opgemaakt. Het Agentschap Binnenlands Bestuur is belast met de controle van het inhoudelijke verslag en met de financiële controle.

De voorzitter: Mevrouw Sminate heeft het woord.

Nadia Sminate (N-VA): Minister, bedankt voor uw heel omstandige antwoord. Ik weet dat er een aantal collega's zijn die zeggen dat ik te kritisch ben ten aanzien van dit instituut. Er zijn ook collega's die mij Hongaarse toestanden verwijten, omdat ik als parlements lid mijn controlefunctie uitoefen. Maar ik vrees dat ik die collega's toch zal moeten teleurstellen. De gepikeerde reacties van vele collega's hier die mijn in mijn ogen kritische vragen proberen weg te zetten als inquisitie, zeggen in mijn ogen veel meer over hoe weinig belang sommigen hechten aan het principe van het parlement als controlerende macht, dan over de inhoud van dit dossier. Maar dit terzijde.

Mijn fractieleider heeft net voor het kerstreces, naar aanleiding van een actuele vraag over dit thema, gezegd dat het Hannah Arendt Instituut een tweede kans krijgt. En die zin zegt voor mij eigenlijk erg veel. Het resultaat van de voorbije jaren schoot voor onze fractie duidelijk tekort. Er was te weinig toegevoegde waarde ten aanzien van andere beleidsniveaus. En over die meerstemmigheid heb ik het ook al gehad. Die was onvoldoende zichtbaar.

Minister, ik reken op u om op een objectieve manier naar dit instituut te kijken, en werkelijk op te volgen of er wel degelijk bereikt wordt wat er moet worden bereikt, en om nauwgezet die diversiteit in opinies op te volgen. Uw antwoord daarover geeft mij hoop, maar ik zal dat zeer nauwgezet opvolgen.

En dan is er ten slotte dat totaalbedrag van 800.000 euro. Dat is toch een aanzienlijk bedrag. We kunnen er toch moeilijk naast kijken dat dit over een heel stevige ondersteuning gaat voor de komende drie jaar. Ik persoonlijk vind dat erg veel geld voor de geformuleerde doelstelling. Ik denk dat u het met mij eens bent dat elke euro belastinggeld een meerwaarde moet hebben. Ik durf toch te betwijfelen of dergelijke grote ondersteuning echt noodzakelijk is. Ik wil dan ook echte resultaten zien de komende maanden, die een dergelijk hoog bedrag verantwoorden.

Minister, ik denk dat u er ook niet aan twijfelt dat ik dit thema de komende maanden opnieuw op de agenda zal zetten.

De voorzitter: De heer Van Rooy heeft het woord.

Sam Van Rooy (Vlaams Belang): Mevrouw Sminate, er zijn collega's die zeggen dat u te kritisch bent. U hebt niet alleen kritische vragen gesteld, u hebt ook gezegd, op hoge toon, dat de subsidies voor het Hannah Arendt Instituut moeten worden stopgezet. En u haalde daar ook de media mee. U was daar wellicht heel tevreden mee, om zo in de pers te komen. U hebt het Hannah Arendt Instituut een veredeld communicatiebureau van de links-liberale visie genoemd. 'Subsidies stopzetten', klonk het. En nu trekt u uw staart in, en komt u hier een beetje pseudo-kritische vraagjes stellen. U zegt dat we het een tweede kans geven, inderdaad in navolging van Wilfried Vandaele, in reactie op mijn actuele vraag.

Mevrouw Sminate, wij onthouden dat de N-VA voor de zoveelste keer met twee monden spreekt, dat de N-VA wel woorden spreekt, soms felle woorden, maar die niet omzet in daden. Dat is de typische hypocrisie, en wij zullen blijven communiceren aan de Vlamingen dat maar liefst 800.000 euro opnieuw naar dat instituut gaat, met goedkeuring van de N-VA, en dit nota bene in een tijd waarin zoveel Vlamingen in de problemen zitten. Die zouden dat belastinggeld echt wel kunnen gebruiken. Het is een regelrechte schande hoe u hier uw kar hebt gekeerd. Dan kunt u nog zoveel kritische vragen komen stellen aan minister Somers als u wilt, het feit blijft dat het belastinggeld blijft gaan naar het Hannah Arendt Instituut. Alleen het Vlaams Belang zal zich hiertegen blijven uitspreken.

De voorzitter: Minister Somers heeft het woord.

Minister Bart Somers: Wat voor mij belangrijk is, mevrouw Sminate en mijnheer Van Rooy, is dat er een aantal uitgangspunten zijn. Eerst en vooral zijn gewelddadige radicalisering en extremisme een grote bedreiging voor onze samenleving. Ik denk, mevrouw Sminate en zelfs mijnheer Van Rooy, dat we het daarover eens zijn. We zullen misschien vormen van radicalisering anders afwegen, maar ik heb daarin de houding dat ik mijn ogen niet mag sluiten voor welke vorm van gewelddadige radicalisering dan ook. We hebben daar veiligheidsdiensten voor die ons waarschuwen.

Ten tweede heeft Vlaanderen daarin een rol te spelen. Dat is de reden waarom we in de vorige bestuursperiode een commissie hebben opgericht, trouwens met u als voorzitter, mevrouw Sminate, die het preventieve luik van radicalisering onder haar vleugels nam. U weet nog dat er bij het begin wat discussie was in de schoot van het Vlaams Parlement, en ook van de Vlaamse meerderheid en de regering: is dat wel een taak voor Vlaanderen? We zijn daar eigenlijk van doordrongen geraakt dat we daar een belangrijke taak hebben. Waarom? Omdat we weten dat voorkomen beter is dan genezen. Dat zeggen ook alle studies. Preventie is misschien wel een heel belangrijk element in de strijd tegen radicalisering.

Ten derde, en ik denk dat we daar elkaar nog altijd heel goed vinden, mevrouw Sminate, zitten de lokale besturen in de frontlijn. Je kunt geen succesvol preventiebeleid voeren tegen radicalisering als lokale besturen daarin niet het voortouw nemen. Dus die staan daarin centraal. Dat hebt u trouwens gezegd als voorzitter in de commissie, en dat heb ik samen met u gezegd in die commissie. Dat zeggen ook alle rapporten, en dat is trouwens ook de lijn van de Vlaamse Regering op dit moment, en terecht.

Dus als we zeggen dat preventie belangrijk is en dat lokale besturen een belangrijke rol spelen, dan zeggen we in ons actieplan radicalisering dat we die lokale besturen moeten ondersteunen. U en uw partij staan, net als ik, ook honderd procent achter dat actieplan radicalisering, en terecht. Daar ontmoeten we elkaar opnieuw. Dus we moeten die ondersteunen. We moeten die lokale besturen helpen in het maken van plannen, in het maken van een concreet beleid van preventie.

We hebben daarvoor een partner nodig. En de beste partner die we kunnen vinden, zo zegt de Vlaamse Regering, is een plek, een platform waar al onze wetenschappelijke kennis op dit moment samenkomt. Dat is het samenwerkingsverband tussen vier universiteiten, en dat heet het Hannah Arendt Instituut. En we sluiten met hen een contract om, namens ons, met die lokale besturen aan de slag te gaan, en die actieplannen te maken. En dat moet kwalitatief van een hoog niveau zijn, die moeten daarin 'accountable' zijn. Daar hebt u honderd procent gelijk. Elke euro moet daarin goed besteed worden.

Maar ik denk dat 800.000 euro op drie jaar tijd uitgeven aan misschien een van de meest cruciale uitdagingen van onze samenleving – hoe voorkomen we dat mensen in de greep geraken van gewelddadige radicalisering, hoe voorkomen we dat

onze samenleving polariseert, op een gewelddadige manier? – goed besteed geld is ter ondersteuning van onze lokale besturen, op voorwaarde dat het efficiënt gebruikt wordt.

Ik waardeer het dat u zegt dat u dat als parlementslid zult opvolgen want ik hecht veel waarde aan dit dossier. Ik kan daar alleen maar waardering voor hebben. Dat is eigenlijk voor mij de essentie van het verhaal. Daarover gaat het. Dat is het dossier dat hier voorligt. Het lijkt me evident dat een universiteit in een eerste samenwerking met een instituut zegt dat ze als partner van de overheid in haar maatschappelijke raad moet zoeken of ze goed zijn ingebed in de samenleving. Ik heb begrepen dat het Hannah Arendt Instituut dat ook wil doen. Men is aan het zoeken om die wetenschappelijke raad zo sterk mogelijk te maken. Alleen – en dat is het enige waarvoor ik wil waarschuwen – zullen we moeten opletten dat we niet iedere wetenschapper proberen te labelen. Dan zijn we fout bezig. We moeten vanuit de politiek een zekere terughoudendheid aan de dag leggen en vertrouwen hebben in de universitaire instellingen die in ons land op een stevige reputatie van wetenschappelijkheid kunnen bogen. Het zijn de universiteiten van Vlaanderen. Dat zijn voor ons de natuurlijke eerste partners als we wetenschappelijke partners willen zoeken.

De voorzitter: Mevrouw Sminate heeft het woord.

Nadia Sminate (N-VA): Dank u wel, minister, voor uw antwoord.

Collega Van Rooy, ik heb inderdaad felle kritiek geuit op dit instituut en ik blijf erbij dat het Hannah Arendt Instituut zoals we dat vandaag kennen niet naar behoren functioneerde. Maar iedereen verdient een tweede kans om zich te herpakken. Dat is wat hier gebeurd is. Ik blijf nog altijd kritisch over de meerwaarde tegenover andere instellingen die dezelfde doelstellingen hebben. Ik blijf twijfelen of er een meerwaarde te vinden is. Maar, minister, ik ben het wel met u eens over het feit dat de strijd tegen gewelddadige radicalisering een prioriteit moet zijn van deze regering. Alleen denk ik dat die strijd ook al door anderen wordt gevoerd. Ik heb zo mijn twijfels of het verstandig is om die strijd te versnipperen over verschillende instellingen. De komende maanden zal blijken of er werkelijk een meerwaarde is of niet. Als dat niet zo is, zal ik mijn oproep om andere bestaande instellingen die budgetten toe te kennen, herhalen. Dat zal nog blijken.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Paul Van Miert aan Bart Somers, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen, over het hernieuwde kader voor structurele financiering van organisaties binnen het gelijkekansenbeleid – 1172 (2021-2022)

Voorzitter: de heer Kris Van Dijck

De voorzitter: De heer Van Miert heeft het woord.

Paul Van Miert (N-VA): Collega's, transparantie over subsidies is een voortdurend werkpunt in deze Vlaamse Regering. Uzelf, minister, zat de afgelopen jaren niet stil. Enkele maanden geleden kwam u met de actualisering van het Horizontaal Integratie- en Gelijke Kansenbeleidsplan waarmee u dit jaar een stap wilt zetten naar een duidelijker ondersteuningskader met preciezere focuspunten. De ambitie die u hebt voor transparantie, minister, wil onze fractie alleen maar toejuichen.

U kondigde een paar jaar geleden ook een ander beleidsinitiatief aan. U gaf namelijk aan dat de samenwerking met de structurele partners in het gelijkkansenbeleid kritisch tegen het licht zouden worden gehouden. Er zou ook daar een objectivering en een actualisering worden doorgevoerd. We hebben daar in de vorige toelichtingen van de begroting steeds een aantal zaken over teruggevonden. In de begrotingstoelichting van 2021 zagen we geen specifieke vooruitgangsvermeldingen. Ook de richtdatum 2023 die initieel werd gesteld, zagen we niet hernomen worden in de toelichting van de begroting van dit jaar. Minister, ik heb twee concrete vragen daarover voor u.

Wat is de stand van zaken met betrekking tot de totstandkoming van het vernieuwde kader voor de structurele financiering van organisaties binnen het gelijkkansenbeleid?

Is de tijdslijn nog altijd geldig en wordt de definitieve richtdatum van 2023 gehandhaafd?

De voorzitter: Minister Somers heeft het woord.

Minister Bart Somers: Mijnheer Van Miert, ik dank u voor uw vraag. Zoals de beleids- en begrotingstoelichting (BBT) voor 2022 vermeldt, is het mijn ambitie om vanaf dit jaar te werken aan een nieuw kader van samenwerking en financiering van de gelijkkansenmiddenveldorganisaties. De bedoeling is nog altijd om daarmee, na overleg met de relevante stakeholders, te landen in 2023.

De opstart wordt nu gepland, nadat andere structurele werven conform het regeerakkoord werden aangepakt: het horizontaal integratie- en gelijkkansenbeleidsplan met het Plan Samenleven, de voorbereiding van het Vlaams Mensenrechteninstituut waar we het daarnet nog over hadden, de erkenning van een nieuwe participatieorganisatie die vandaag ook al ter sprake is gekomen, de voorbereiding van de Vlaamse advies- en beleidsparticipatieraad van personen met een handicap, de hertekening van het inburgeringstraject enzovoort. Er is al heel wat werk verzet en dit is de volgende werf die moet worden aangepakt.

Vandaag worden vanuit de beleidskredieten van gelijke kansen negen organisaties nominatim gefinancierd: Gelijke Rechten voor Iedere Persoon met een Handicap (GRIP), Çavaria, The Belgian Pride, de Holebifoon/Lumi, het Transgender Infopunt (TIP), de Nederlandstalige Vrouwenraad, Furia, Ella, en Rosa.

In totaal gaat het om ongeveer 2,7 miljoen euro op de begroting van het gelijkkansenbeleid. De financiering en de samenwerking van die organisaties met het gelijkkansenbeleid zijn historisch tot stand gekomen en zijn afgezien van enkele kleinere ontwikkelingen zoals de opname van de Roze Huizen naar aanleiding van de interne staatshervorming, al enige jaren stabiel. Aan die financiering is de voorbije jaren weinig veranderd.

In het kader van de samenwerking met de genoemde organisaties en wellicht ruimer met andere relevante organisaties wil ik meer duidelijkheid creëren over de rollen en functies die we vanuit het gelijkkansenbeleid nodig achten en aan middenveldorganisaties kunnen toekennen, over de mogelijkheden tot optimalisering en versterkte samenwerking met deze organisaties en hun samenwerking onderling, over een efficiënte afstemming met de Vlaamse gelijkkansenbeleidsdoelstellingen, over een efficiënt en aangepast kader voor de financiering van de samenwerking en over de rol die deze organisaties vanuit hun expertise in de komende jaren eventueel kunnen opnemen in het horizontaal Plan Samenleven. Dat plan is breder dan alleen maar de etnisch-culturele bedding, we proberen daarmee ook andere groepen in de samenleving te ondersteunen.

Niets Over Ons Zonder Ons (NOOZO) is een organisatie in ontwikkeling die in de loop van dit jaar door de Vlaamse Regering als Vlaamse advies- en beleidsparticipatieraad van personen met een handicap erkend kan worden. Die erkenning is van een andere aard dan de nominatim financiering die voor andere genoemde organisaties gehanteerd wordt en gebeurt op basis van het besluit van de Vlaamse Regering van 17 december 2021 dat de erkenningsvoorwaarden, de erkenningsprocedure en het toezicht van de Vlaamse advies- en beleidsparticipatieraad van personen met een handicap regelt, dit in uitvoering van het Vlaamse gelijkheidsdecreet. Of en hoe NOOZO in deze bredere oefening meegenomen wordt, is daarom nog te bepalen.

De ontwikkeling van een dashboard voor opvolging is vooral gekoppeld aan de uitvoering van het Plan Samenleven. Ik ga in gesprek met de organisaties die nominatim gefinancierd zijn over hun bijdrage aan het Plan Samenleven.

Dit sluit aan bij het hele samenwerkings- en financieringskader dat ik dus vanaf 2022 zal opnemen. Ik hoop dat ik daarmee een beetje licht heb laten schijnen op de problematiek uit uw vraag.

De voorzitter: De heer Van Miert heeft het woord.

Paul Van Miert (N-VA): Minister, er zijn nog een aantal dingen die me nog niet helemaal duidelijk zijn maar ik begrijp dat er een opstart is gebeurd en dat ik daar eventueel later mag en moet op terugkomen.

Dit is geen vanzelfsprekende opdracht. We zien dat in veel processen waarbij organisaties of structuren zelf moeten kijken of de werking wel optimaal verloopt. Dat zorgt al eens voor wrevel. We zien dat ook in processen die we elders voeren. De regiovorming is daar een heel mooi voorbeeld van. Het gaat vaak over zaken van lange duur en van voortschrijdend inzicht, een term die in de politiek vaak wordt gebruikt. Minister, ik wil dan ook niet meer druk leggen dan noodzakelijk maar ik wil toch beleefd oproepen om ook in dit dossier de koe bij de horens te vatten. Ik denk immers dat dit het momentum is voor bijvoorbeeld de actualisering van het horizontale gelijkheidsbeleidsplan. Ik zal u in de toekomst dan ook bevragen over een verdere stand van zaken maar voorlopig ben ik tevreden met uw antwoord.

De voorzitter: Minister Somers heeft het woord.

Minister Bart Somers: Mijnheer Van Miert, ik heb er alle begrip voor dat u dit opvolgt. Ik denk dat dat ook een goede zaak is. Er is inderdaad nog werk aan de winkel, en dit is een werf die er aankomt.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Annabel Tavernier aan Bart Somers, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen, over het vierde uitstel van de verplichte inburgering in het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest

– 1040 (2021-2022)

Voorzitter: de heer Kris Van Dijck

De voorzitter: Mevrouw Tavernier heeft het woord.

Annabel Tavernier (N-VA): Voorzitter, minister, collega's, vooreerst mijn beste wensen voor het nieuwe jaar.

Ik heb een vraag over de verplichte inburgering in Brussel die lang op zich laat wachten, wat ondertussen een understatement is. Het samenwerkingsakkoord om inburgering in Brussel verplicht te maken, afgesloten tussen de Vlaamse Gemeenschap, de Franse Gemeenschapscommissie (COCOF) en de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie (GGC), dateert al van eind vorige legislatuur. De initiële startdatum was voorzien op 1 januari 2020, maar ruim anderhalf jaar later en meer dan vier jaar na de goedkeuring van de ordonnantie in het Brussels Hoofdstedelijk Parlement is er van die verplichte inburgeringstrajecten in Brussel nog steeds geen sprake.

Minister, in het antwoord op mijn schriftelijke vraag van 3 september 2021 gaf u aan dat de Brusselse Hoofdstedelijke Regering een nieuwe startdatum had vooropgesteld voor de invoering van verplichte inburgeringstrajecten in Brussel, namelijk 1 januari 2022. Op donderdag 9 december 2021 liet minister Maron echter in het Brussels Hoofdstedelijk Parlement verstaan dat ook die deadline niet zal worden gehaald. De nieuwste en vijfde richtdatum ligt nu op 1 april 2022.

Het feit dat de oplevering van de digitale tool die de gemeenten in staat moet stellen om de doelgroep te detecteren en de trajecten administratief op te volgen, zo lang op zich heeft laten wachten en de toepassing ervan pas op 9 december in de commissie Gezondheid werd goedgekeurd, doet niet vermoeden dat de Brusselse Hoofdstedelijke Regering van plan is enige haast te maken. Bovendien kregen de Brusselse gemeenten, die een essentiële rol moeten spelen in de uitvoering van de verplichting, het afgelopen jaar nauwelijks informatie van het bevoegde Brusselse collegelid. Dit terwijl in de Vlaamse begroting voor 2022 toch duidelijke bedragen werden ingeschreven om de verplichte inburgering in Brussel op te vangen en in goede banen te leiden wat de Vlaamse trajecten betreft.

Minister, was u op de hoogte van dit vierde uitstel? Bent u in kennis gesteld van de nieuwste richtdatum voor de invoering van de verplichte inburgering in het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest?

Plant u een overleg met bevoegd collegelid Maron over deze nieuwe richtdatum? Hoe verloopt de samenwerking met de GGC op dat vlak?

Welke acties zult u vanuit uw bevoegdheid ondernemen om ervoor te zorgen dat de nieuwe richtdatum nu wel zal worden gehaald?

Heeft er sinds 9 september 2021 een nieuwe stuurgroepvergadering plaatsgevonden? Zo ja, wanneer? Wat is er beslist? Liggen er nog stuurgroepvergaderingen in het verschiet? Zo ja, wanneer? Ik dank u alvast voor uw antwoord.

De voorzitter: Minister Somers heeft het woord.

Minister Bart Somers: Mevrouw Tavernier, ik dank u voor uw nieuwjaarswensen.

Op 25 november 2021 vond een ambtelijk overleg plaats over de verplichte inburgering in Brussel, georganiseerd door de GGC. Daarop waren de administraties van de COCOF en van de Vlaamse overheid, het Agentschap Binnenlands Bestuur (ABB), uitgenodigd. Op dat overleg deelde de GGC mee dat de verplichte inburgering in Brussel van start gaat op 1 april 2022.

Zelf ben ik begin december door het kabinet van minister Maron op de hoogte gebracht dat de startdatum verschoven is naar 1 april 2022. De redenen die me daarvoor werden doorgegeven zijn het finaliseren van de technische tool die de uitwisseling van gegevens mogelijk moet maken, het verspreiden van de verschillende informatietools, en de vormingen van de Brusselse gemeenten in de opname van hun nieuwe opdracht.

Ik had uiteraard liever gezien dat de startdatum van 1 januari behouden was gebleven en dat heb ik via mijn kabinet ook zo laten weten.

De Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie is verantwoordelijk voor de verdere operationalisering van de verplichte inburgering en de communicatie hierover.

Vlaanderen staat klaar om de vierduizend voorziene trajecten in te richten. Vanuit Vlaanderen wordt waar nodig kennis, expertise en ondersteuning verleend aan de GGC.

Zo nemen mijn administratie en de administratie van COCOF deel aan ambtelijke overleggen met de administratie van de GGC. Deze ambtelijke overleggen zorgen voor de nodige opvolging en ondersteuning. De overleggen gaan dieper in op de stand van zaken van de regelgeving, de ontwikkeling van het computergestuurde systeem en het ontwerp van de website en de informatiebrochure met de nodige informatie voor de inburgeraar.

Daarnaast werkte mijn administratie mee aan de aanpassingen voor de samenwerkingsovereenkomst en werd het ontwerp van het instemmingsdecreet opge maakt. Deze aanpassing is nodig om de elektronische uitwisseling mogelijk te maken.

Vrijdag 14 januari 2022 is de eerste principiële goedkeuring door de Vlaamse Regering van dit instemmingsdecreet voorzien.

Zoals eerder gezegd, vindt er geregeld overleg plaats op ambtelijk niveau tussen de administratie van de GGC, COCOF en mijn administratie.

Er werd na 9 september geen nieuwe stuurgroep georganiseerd. Het is aan de GGC om dit initiatief te nemen. Tot op heden is dit niet gebeurd. Ik zal er dan ook op aandringen om een nieuwe stuurgroep te voorzien de komende weken.

Ik hoop dat ik hiermee op uw vragen heb geantwoord.

De voorzitter: Mevrouw Tavernier heeft het woord.

Annabel Tavernier (N-VA): Minister, ik dank u voor uw antwoord. U hebt al vaak mijn vastberadenheid in dit dossier geprezen. Maar ik had die vraag eigenlijk liever niet gesteld. Ik ben het stellen van deze vraag een beetje beu. En ik denk dat u het zelf ook meer dan beu bent om op deze vraag te antwoorden. Het is eigenlijk godgeklaagd dat ik u voor de zoveelste keer moet vragen wat de stand van zaken is met betrekking tot de invoering van de verplichte inburgering in Brussel.

Deadlines worden moeiteloos uitgesteld, beloftes worden zonder schroom verbroken door de bevoegde minister Maron. De traagheid waarmee dit schouwspel zich ontplooit en het totale gebrek aan enig urgentiebesef doet vermoeden dat het eerder gaat over een vroeg aangekondigde 1 aprilgrap dan over een geloofwaardige streefdatum. Eigenlijk bevestigt u dit nu ook, want als er nu pas echt werk wordt gemaakt van een juridische onderbouw voor de verwerking van persoonsgegevens in wat we in het verleden de kruispuntbank Inburgering noemden, wil dat toch gewoon zeggen dat het systeem nooit operationeel kan zijn tegen april. Al meer dan een jaar vragen we daar duidelijkheid over, zowel lokaal als in het Brussels Hoofdstedelijk Parlement. En nu is het duidelijk dat het pas in de kinderschoenen staat. We kijken dus wederom aan tegen een uitstel. De processie van Echternach gaat sneller vooruit dan dit dossier.

U, minister, bent natuurlijk geen eindverantwoordelijke in dit dossier. Maar ik heb toch iets te vaak het gevoel dat we er maar bijstaan en erop toekijken wat er allemaal misloopt in dit toch wel heel belangrijke dossier. Ik had er nochtans goede

hoop in toen ik uw duidelijke begrotingstoelichtingen las. Maar ik vraag mij nu toch af wat ze waard zijn.

Dit dossier is van enorm groot belang. Daarom sta/zit ik hier opnieuw. Het is van moeten. We zien dat er in de coronacrisis heel wat mensen in onze hoofdstad zich ophouden in parallelle samenlevingen waar officiële instanties geen ingang weten te vinden. Mensen leven niet meer met, maar naast elkaar. De zogenaamde kosmopolitische hoofdstad is vooral een hoofdstad van erg veel verschillende eilandjes zonder bruggen tussen.

De voorzitter: Kunt u afronden?

Annabel Tavernier (N-VA): Ik rond af, voorzitter.

Verplichte inburgering is zeker geen wonderoplossing, minister, maar het kan alleszins een onderdeel zijn van het aanpakken van de grootstedelijke uitdagingen van vervreemding en afbraak van het sociaal weefsel dat we volop zien in de buurten en straten van Brussel.

De voorzitter: De heer Bex heeft het woord.

Stijn Bex (Groen): Voorzitter, collega's, mijn beste wensen.

Collega Tavernier, het is zeer terecht dat u aandringt op een snelle invoering van die verplichte inburgering in Brussel. Wij staan daar volledig achter. Maar ik denk dat het nuttig zou zijn voor onze werkzaamheden wanneer u niet alleen naar de vragen luistert die door de collega's van de N-VA worden gesteld in het Brusselse parlement, maar ook naar de antwoorden die de minister daar geeft. Dan zou u hebben gemerkt dat heel wat van de antwoorden die we vandaag van minister Somers hebben gekregen, ook al door minister Maron werden gegeven aan bijvoorbeeld uw collega Gilles Verstraeten in het Brusselse parlement.

Voor alle duidelijkheid: er is in het College van de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie een absolute wil om hiermee vooruit te gaan. Dat heeft inderdaad wat tijd gekost, maar het is absoluut de bedoeling om dit vanaf 1 april uit te voeren en om daar extra middelen voor te voorzien.

Minister, u hebt aangekondigd dat er voor de Nederlandstalige inburgeringstrajecten extra middelen zullen worden voorzien. Minister Maron heeft ook al middelen ter beschikking gesteld om ook die Franstalige inburgeringstrajecten een succes te kunnen laten zijn. Iedereen hier wil eigenlijk hetzelfde, het is een kwestie van hoe we dit op een snelle en efficiënte manier geregeld krijgen. We zijn het er met u over eens dat dat nu zo snel mogelijk moet gebeuren.

Ik wil nog een kort puntje aanhalen. U stelt in uw vraagstelling dat de gemeenten niet op de hoogte zouden worden gehouden van de vooruitgang. Dat klopt niet. Er zijn gemeenten die betrokken zijn geweest bij de uitbouw van het systeem. Uiteraard niet alle gemeenten, Vlaanderen zou ook niet al zijn gemeentebesturen betrekken wanneer het een systeem gaat uitvoeren. Maar er is recent, in november, een mededeling geweest van minister Maron aan alle gemeentebesturen dat er een opleiding zal volgen voor dit systeem enzovoort. Het staat dus wel degelijk op de rails. Laten we nu inderdaad hopen dat het vanaf april effectief zal kunnen worden uitgerold.

De voorzitter: Mevrouw Goeman heeft het woord.

Hannelore Goeman (Vooruit): Laat er geen twijfel over bestaan: ook wat ons betreft, is het hoog tijd dat die verplichte inburgering in Brussel echt van start kan gaan. Ik volg het dossier zelf al een tijdje op en ik heb uiteraard ook van mijn

collega's in het Brussels Parlement gehoord dat die vertraging inderdaad het gevolg zou zijn van een IT-tool die nog moet worden ontwikkeld en die wordt gebruikt om te communiceren tussen de gemeenten en de verschillende organisaties die onder andere de inburgeringscursussen zullen aanbieden. Er worden daarin persoonsgegevens ingegeven en daarom moet die tool in overeenstemming worden gebracht met de privacywetgeving.

De nieuwe deadline nu is 1 april. Ik hoop dat dat geen grap wordt. Collega's, we hebben in dit dossier nu meer dan lang genoeg gewacht. Vooruit vraagt ondertussen al meer dan tien jaar dat er in Brussel een verplichte inburgering komt. We zijn er immers echt van overtuigd dat dat cruciaal is om mensen wegwijs te maken in de samenleving, om hen de taal te leren, zodat ze niet alleen maar hun plaats vinden in, maar ook hun bijdrage kunnen leveren aan onze maatschappij, zodat ze een praatje kunnen slaan met hun burens, want we zijn ervan overtuigd dat dat het wederzijdse respect en begrip alleen maar kan bevorderen.

U weet dat wij heel blij zijn dat er een uitzondering komt voor de cursussen die vanuit Vlaanderen worden aangeboden: die worden in Brussel gratis gehouden. Het is immers belangrijk dat er geen drempels zijn. Gelukkig gebeurt dat in Brussel wel, u weet dat we dat in Vlaanderen een vergissing vinden.

Redenen te over om te zeggen dat er echt geen tijd meer te verliezen is als het gaat over de invoering van de verplichte inburgering in Brussel. Ik reken op de GGC-leden om die deadline nu te respecteren en alles in het werk te stellen om ervoor te zorgen dat het ook organisatorisch op punt staat op 1 april. Wij rekenen daar echt op.

De voorzitter: Minister Somers heeft het woord.

Minister Bart Somers: Mijn antwoord kan relatief kort zijn: Kumbaya! We zijn het allemaal eens in dit Vlaams Parlement. Dat is een positieve zaak.

Mevrouw Tavernier, u zegt dat u het een beetje beu bent om die vraag te stellen en u denkt dat ik het beu ben om daarop te antwoorden. Ik ben u zeker niet beu en ik ben altijd blij wanneer u te gast bent in onze commissie, u bent een gewaardeerde gast. Laat mij daar niet verkeerd in staan.

Maar ik heb wel alles gedaan wat ik als Vlaams minister moet doen. De vierduizend trajecten staan klaar, de financiering daarvoor is in orde. U zegt terecht dat dit al te lang duurt. Ik erger mij daar ook dood aan. Dit had sneller moeten gebeuren.

U wijst er terecht op dat dat een zeer grote maatschappelijke uitdaging is en dat inburgering geen wonderoplossing is, maar toch een belangrijke bouwsteen om samenleven in diversiteit en een inclusieve samenleving mogelijk te maken, om te voorkomen dat we gesegregeerd leven, dat we op eilanden leven, naast elkaar en niet met elkaar, dat daarvoor taalkennis, inzicht in onze maatschappij en kennis van onze grondwaarden fundamenteel zijn. Ik ben het daar volledig mee eens. Dat is de reden waarom ik het voorbije anderhalf jaar enorm hard heb gewerkt aan het vernieuwen van onze inburgeringstrajecten en ons Inburgeringsdecreet, om dat performanter en steviger te maken. Ik deel die mening volledig.

Ik ben het verder eens met veel van de zaken die collega Goeman en collega Bex hebben gezegd. Het debat dat we voeren, hoort in de eerste plaats thuis in het Brussels Parlement.

Ik wil eindigen met de woorden: Kumbaya!

De voorzitter: Dat is een heel mooi slotwoord van een minister.

Mevrouw Tavernier heeft het woord.

Annabel Tavernier (N-VA): Dank u wel, minister, dank u wel, collega's.

De feiten zijn wat ze zijn. We hebben het over de vijfde deadline. Ik denk dan ook niet dat we kunnen spreken over een absolute wil.

Bovendien denk ik dat we vandaag hebben geleerd dat 1 april niet haalbaar zal zijn. Minister Maron heeft die IT-tool overigens al meermaals als excuus gebruikt. Ik heb er dan ook mijn twijfels bij, maar ik ben blij van de collega's te horen dat ze de urgentie aanvoelen. Ik hoop dat hun collega's, net zoals mijn collega's, dit zullen bepleiten in het Brussels Parlement en zelfs in de regeringskringen.

Want met de veelvuldige woordbreuk zet Brussels minister Maron de toekomst van de Brusselse inwoners en van de nieuwkomers op het spel. Wat Brussel nu nodig heeft, is een gedeeld toekomstperspectief op samenleven. Het is vijf over twaalf. De sociale cohesie in onze hoofdstad ligt aan flarden. Mensen leven niet meer met, maar naast elkaar. Dat de vaccinatiecampagne in Brussel zo moeizaam van de grond kwam, bewijst nog maar eens dat er in Brussel geen sprake is van één stadssamenleving, maar van verschillende parallelle samenlevingen die elk in hun eigen gesloten bubbel leven. Het is dan ook hoog tijd om de diversiteit die onze hoofdstad zo typeert, uit te bouwen tot een samenlevingsmodel gestoeld op verbondenheid en samenhang. Ik dank u.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Kris Van Dijck aan Bart Somers, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen, over het gebruik van eigen middelen van kerkfabrieken voor de renovatie van kerkgebouwen – 1166 (2021-2022)

Voorzitter: de heer Kris Van Dijck

Kris Van Dijck (N-VA): Minister, mijn vraag om uitleg gaat over het gebruik van eigen middelen van kerkfabrieken voor de renovatie van kerkgebouwen. De voorbije jaren is er al heel veel gebeurd. Lokale besturen werden samen met parochies en kerkfabrieken aangezet tot het uitwerken van kerkplannen. We kennen allemaal die hele procedure waarbij kerken uitsluitend bestemd blijven voor erediensten, gaande naar dubbelgebruik tot zelfs een volledige herbestemming.

Het decreet betreffende de materiële organisatie en werking van de erkende erediensten stelt in zijn artikel 4 dat de kerkfabriek belast is met de zorg voor de materiële voorwaarden die de uitoefening van de eredienst en het behoud van de waardigheid ervan mogelijk maken.

Artikel 52 van datzelfde decreet somt de kosten en uitgaven op die de kerkfabriek moet dragen. De grove herstellingen van de tot de eredienst bestemde gebouwen worden daarbij expliciet benoemd. Deze bepaling wordt deels ontkracht door het feit dat artikel 52/1, §1 uitdrukkelijk stelt dat de gemeentebesturen de tekorten bijpassen.

Collega's, wij weten ook dat het merendeel van onze kerken niet erkend is als monument. Dat maakt dat er vanuit de Vlaamse overheid, maar ook vanuit de provincie geen middelen worden vrijgemaakt om aan grote restauratiewerken te doen, wat wel het geval is bij erkende monumenten.

Los daarvan stellen we vast dat heel wat kerken in Vlaanderen in slechte staat zijn en dat dat een grote bekommernis is, niet alleen van de kerkfabrieken, maar ook van heel wat lokale besturen.

Naast alle reeds genoemde bepalingen stelt het decreet zeer duidelijk over kerkfabrieken die vaak heel wat gronden en zowel onroerende als onroerende goederen bezitten: "De roerende en onroerende eigendommen en financiële beleggingen van de kerkfabriek, met uitzondering van de erkende gebouwen van de eredienst, vormen de reserves van de kerkfabriek en worden beheerd met het oog op het realiseren van een zo hoog mogelijk jaarlijks rendement, tenzij in het overleg, vermeld in artikel 33," – dat is het artikel dat gaat over het overleg met het gemeentebestuur – "andere afspraken gemaakt worden. Wat betreft de financiële beleggingen zijn enkel beleggingsvormen in euro met volledige kapitaalsgarantie bij erkende instellingen toegestaan."

Goed, dat weten we. Het decreet bepaalt verder: "De gemeente kan de kerkfabriek niet verplichten om die reserves te gebruiken voor investeringen in het kerkgebouw." Kortom, de kerkfabriek moet het kerkgebouw onderhouden en herstellingen doen. Wanneer ze dat niet kan betalen, moet de lokale overheid bijspringen. En middelen die ze zelf heeft of eigendommen die ze zelf heeft, kan ze niet inzetten om dat kerkgebouw te onderhouden. Er wordt althans toch duidelijk gezegd dat de gemeente de kerkfabriek niet kan verplichten om die middelen daartoe in te zetten.

Minister, ik heb een vraag over een gegeven dat ik niet heb kunnen terugvinden. De gemeente kan de kerkfabriek niet verplichten. De vraag die ik heb, is of het de kerkfabriek verboden is om die middelen in te zetten voor de renovatie van het kerkgebouw. Men vertelt mij namelijk dat het op zich een verarming is van de kerkfabriek wanneer onroerende of roerende goederen worden ingezet in de renovatie van de kerk.

Hoe kijkt u naar de voornoemde bepalingen? Vindt u ook dat er hier toch een zeker spanningsveld is? Ik wil graag de duidelijkheid krijgen in hoeverre er een verbod is voor het inzetten van deze middelen.

De voorzitter: Minister Somers heeft het woord.

Minister Bart Somers: Mijnheer Van Dijck, ik dank u voor uw vraag. Ik kan daar zeer kort op antwoorden. Het Eredienstendecreet van 7 mei 2004 bevat geen verbod voor de kerkfabrieken om eigen middelen – de reserves – te gebruiken voor investeringen in de eigen kerkgebouwen. Geen.

In 2012 stemde het Vlaams Parlement in met de invoeging in het Eredienstendecreet van 2004 dat er met de reserves een jaarlijks rendement moet worden nastreefd. Eveneens werd toen ook bepaald dat het lokale bestuur de kerkfabriek niet kan verplichten om de reserves te gebruiken voor investeringen in kerkgebouwen. Het uitgangspunt is dat deze rendementen worden ingezet voor de exploitatiekosten en op die manier de eventuele gemeentelijke toelage verminderen. Dat was de filosofie.

Beide bepalingen die u in uw vraag aanhaalt, moeten samen worden gelezen. Geen van deze bepalingen is absoluut. In het lokaal overleg tussen de gemeente en het kerkbestuur – minstens twee keer per jaar – kan worden afgeweken van het jaarlijks rendement van reserves, mits akkoord van het gemeentebestuur. Er kan ook onderling worden afgesproken om de reserves wél te gebruiken voor investeringen in de kerkgebouwen, dit mits akkoord van het lokale kerkbestuur.

Het is dus volkomen legitiem dat een gemeente aandringt op het gebruiken van reserves van de kerkfabriek voor investeringswerken in het kerkgebouw. Het is

volledig legitiem dat men daarop aandringt. Alleen is het het kerkbestuur dat daarover beslist.

U had aanvankelijk nog een paar vragen, waarop ik wel wil antwoorden, als ik dat mag. Maar ik kan hier ook stoppen?

De voorzitter: Dat mag. Maar ik wilde het goede voorbeeld geven en hield de tijd in de gaten.

Minister Bart Somers: Aangezien het de laatste vraag is, voorzitter, kunnen we alle onderdelen gewoon beantwoorden. Dan wordt alles ook meteen opgenomen in het verslag.

U zou mij ook kunnen vragen – ik zal het dan zo formuleren – naar de voornoemde bepalingen en het spanningsveld tussen de mogelijke financieringsbronnen voor renovaties aan kerkfabrieken. U zou mij ook kunnen vragen hoe ik de bepalingen van artikel 52/1 evalueer, gelet op de toenemende budgettaire uitdagingen voor onze lokale besturen.

Ik begrijp uw bedenking – mocht u die hebben geformuleerd – dat alhoewel in artikel 52 van het Eredienstendecreet staat dat de kerkfabriek de exploitatie- en investeringskosten moet dragen, artikel 52/1 §1 daarentegen stelt dat de gemeente moet bijpassen voor de exploitatiekosten en bijdragen in de investeringen aan kerkgebouwen.

Dat is de regeling die de Vlaamse decreetgever heeft overgenomen uit het bekende keizerlijke decreet van 1809 van Napoleon: kerkfabrieken voorzien zelf in hun exploitatie- en investeringskosten en als die ontoereikend zijn, moet de gemeente bijpassen.

Cruciaal in dezen is een sterk lokaal overlegmodel tussen de gemeentebesturen en de lokale kerkbesturen, gericht op consensus over onder meer de investeringen.

Als er geen consensus gevonden wordt, heeft de gemeente echter middelen in handen, meer dan ze zelf beseft. Belangrijk is onder meer dat de meerjarenplannen goedgekeurd moeten worden door de gemeenteraad. De gemeenteraad kan de meerjarenplannen ook niet goedkeuren of zelfs aanpassen aan wat in het lokaal overleg besproken werd. Het college van burgemeester en schepenen kan ook nog elke beslissing van een kerkraad schorsen die de financiële belangen van de gemeente schaadt. Voor de volledigheid: tegen die beslissingen bestaan beroepsmogelijkheden bij de provinciegouverneurs en bij mijzelf. In de praktijk stellen we vast dat die zelden worden gebruikt.

Met de visienota omtrent de toekomst van de parochiekerken voegen collega Diependaele en ikzelf daar nog een aantal instrumenten aan toe. Het kerkenbeleidplan wordt verplicht en zal elke bestuursperiode moeten worden geactualiseerd. Het moet een gedeeld afsprakenkader omvatten over het toekomstig gebruik van de gebouwen voor de eredienst, en de eventuele neven- en herbestemmingen van parochiekerken. Er is daar dus een onderhandelingsbasis.

Er komen ook nieuwe subsidiemogelijkheden, bijvoorbeeld voor aanpassingswerken met het doel een niet-beschermde kerk in stand te houden voor herbestemming.

Kortom, er is een geheel van instrumenten om de lokale kerk- en gemeentebesturen te ondersteunen om kerken die zonder functie dreigen te vallen, te neven- of herbestemmen, ook richting privaat initiatief.

U had mij ten slotte een laatste vraag kunnen stellen, voorzitter, namelijk of ik bijkomende decretale inspanningen nodig acht om hier verder duidelijkheid over te verschaffen.

Voor mij moet een reflectie over het huidige decretale kader verder gaan dan de regeling inzake de reserves. Heel wat principes in het huidige Eredienstendecreet vinden nog steeds hun oorsprong in het keizerlijke decreet. We hebben sinds kort een nieuw erkenningsmodel voor lokale geloofsgemeenschappen. Dat was de eerste en belangrijke fase in de grondige vernieuwing van de Vlaamse eredienstenregeling. De visienota over de toekomst van de parochiekerken kondigt een nieuwe beperkte vernieuwing aan met de inschrijving van de kerkenbeleidsplannen in het Eredienstendecreet. Dat is gepland voor dit jaar.

Maar ik wil in 2022 ook een tweede, meer omvangrijke fase, opstarten en onderzoeken in welke mate een nieuw model inzake de organisatie en werking van lokale geloofsgemeenschappen kan worden uitgewerkt. Ik besef dat dat een gevoelige materie is. Ik heb dat ook aangekondigd in de conceptnota van 29 mei 2020. Uiteraard zullen in dat proces alle relevante actoren, dus ook de lokale besturen, worden geconsulteerd.

Kris Van Dijck (N-VA): Minister, ik dank u voor dit zeer uitvoerige antwoord, uitvoeriger dan de vraagstelling zelf.

Voor mij was het heel belangrijk om klaarheid te krijgen in die passage, in het al dan niet verbieden van het inzetten van middelen in het kerkgebouw, waardoor de kerkfabriek in haar overige patrimonium al dan niet zou worden verarmd.

Voor mij is het nu zonneklaar dat het al te gebaseerd blijft op een goede samenwerking tussen een lokaal bestuur en een kerkfabriek. Maar dat verbod is er niet. Ik begrijp dan ook dat men gronden en patrimonium kan verkopen en inzetten in de kerkfabriek. En dat is voor mij zeer belangrijk.

De voorzitter: De heer Warnez heeft het woord.

Brecht Warnez (CD&V): Voorzitter, collega's, ik kom niet enkel tussen om mijn beste wensen over te maken, maar vooral omdat ik een gelijkaardige vraag heb ingediend vlak voor het kerstreces, maar dan schriftelijk. Dat kon u niet weten. De Kempense problemen zijn dezelfde als die in West-Vlaanderen. Dezelfde vragen leven daar op het veld over wat zo'n kerkfabriek nu al dan niet mag.

Ik heb me daarbij ook dezelfde vraag gesteld wat nu eigenlijk wenselijk is. Persoonlijk ben ik er wel van overtuigd dat het niet wenselijk is dat we kerkfabrieken kunnen verplichten om goederen die opbrengsten genereren te verkopen. Dat lijkt me 'not done'. Dat is een 'one shot'-oplossing waarbij je iets verkoopt dat dan een opbrengst genereert en waardoor de gemeente dan later toch, omdat men ... (*onverstaanbaar*) ... exploitatie, dat verlies zou gaan dragen. Ik zou er dus zeker niet voor pleiten.

Anderzijds vind ik het wel belangrijk dat als een kerkfabriek liquide middelen heeft die op die spaarrekening staan en die toch niks opbrengen, en ze die wil inzetten, ze dat ook moet kunnen. Dat heeft de minister nu ook verduidelijkt.

Het feit dat dat in de Kempen en ook in West-Vlaanderen leeft, is misschien omdat dat leeft onder de lokale besturen. Het lijkt me dan ook goed om dat te vermelden op de website van het Agentschap Binnenlands Bestuur (ABB). Want ik had het daar zelf gezocht, maar niet gevonden.

De voorzitter: De heer De Loor heeft het woord.

Kurt De Loor (Vooruit): Voorzitter, mijn beste wensen aan alle collega's en aan de minister.

Voorzitter, ik sluit graag aan bij uw vraag om uitleg. Het leeft immers niet enkel in Antwerpen en West-Vlaanderen, maar ook in Oost-Vlaanderen. U zegt dat er een zeker spanningsveld is. Dat is inderdaad het geval.

In het licht van de toenemende budgettaire uitdagingen van de lokale besturen dringen zich toch een aantal decretale aanpassingen op. In bepaalde gevallen moet het gemeentebestuur over de mogelijkheid kunnen beschikken om de kerkfabriek te verplichten om haar reserves aan te wenden. Het kan natuurlijk ook zijn dat die reserves historisch geen privaat patrimonium zijn, maar dat die zijn opgebouwd uit gemeentelijke toelagen via overschotten en via overboekingen in het budget van de kerkfabriek. De restricties die momenteel gelden, zijn in dat geval niet aangewezen.

Daarom is de Vooruitfractie van oordeel dat decretale aanpassingen wenselijk zijn. Dat wilde ik toevoegen aan het debat, voorzitter.

De voorzitter: Minister Somers heeft het woord.

Minister Bart Somers: Het feit dat de heer Warnez en de heer Van Dijck eigenlijk dezelfde vragen stellen, de ene schriftelijk, de andere mondeling, is een illustratie van het Engelse spreekwoord 'Great minds think alike'. En het feit dat de heer De Loor – die ik ook dank voor zijn nieuwjaarswensen – zich engageert om mee na te denken over de vernieuwing van het keizerlijke decreet en om te zoeken naar wegen om dat aan te passen aan een nieuwe context, lijkt me het bewijs van zijn goede invulling van een parlementair mandaat.

Kris Van Dijck (N-VA): Minister, dank u wel. Dan is het aan mij om de slotbeschouwing te geven. Wat de 'great minds' betreft, moet ik toegeven dat ik deze vraag met enige schroom heb gesteld. Ik heb gezegd dat ik het heb gezocht, maar niet gevonden. Ik dacht dat u zou zeggen: 'Van Dijck, leer zoeken.' Maar nu blijkt dat de heer Warnez dezelfde vraag heeft, ben ik wat opgelucht.

Minister, het lijkt mij goed om in dezen alles nog eens op een rijtje te zetten en over te maken aan de lokale besturen, maar ook aan de kerkfabrieken. Bij dezen moet het heel duidelijk zijn dat het niet mijn bedoeling is om een kruistocht te houden tegen de kerkfabrieken, echt niet. Ik stel deze vraag juist vanuit de bekommernis voor onze kerkgebouwen, voor de staat van onze kerkgebouwen, en opdat alles zou worden ingezet. Want ik weet – en ik spreek deels ook vanuit mijn eigen gemeente – dat kerkfabrieken die landbouwgronden hebben, die bouwgronden hebben, die verpachten aan een minimale prijs aan landbouwers. Die landbouwers hebben natuurlijk ook hun uitdagingen en noden. Maar de opbrengsten zijn van dien aard dat je daar weinig mee kunt doen wanneer je dat laat liggen als landbouwgrond. Die gronden kunnen dus wel degelijk worden verkocht. Maar nogmaals, dat moet dan in samenspraak gebeuren.

Er zijn hier volgens mij voldoende elementen om een nieuwe dynamiek teweeg te brengen. Het is niet zo dat we dat hier nu hebben uitgevonden, maar door alles op een rijtje te zetten, is er wel wat klaarheid gekomen.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.